

VALAŠTIANSKY hlasník

ročník XVIII. ■ číslo 6 ■ december 2020 ■ dvojmesačník

Z OBSAHU VYBERÁME:

- Obec informuje
- Osobnosti obce
- Predstavujeme vám
- Zo života škôl

Vážení spoluobčania, milí Valaštania,

máme tu opäť najkrajšie sviatky roka. Kúzelná atmosféra Vianoc nás všetkých vracia do detstva. Rozžiarené detské očka pod vianočným stromčekom naplno nasávajú atmosféru rodinnej pohody. Patrí k tomu aj mnoho sviatočných symbolov. Adventný veniec, mikulášske balíčky a čižmy, vianočný kapor, stromček, príjemné chute a vône, darčeky pod vianočným stromčekom. No bez čoho Vianoce nemôžu byť, sú naši najbližší. Vianoce sú časom, kedy má každý spomaliť, zamyslieť sa nad celým rokom a zhodnotiť všetky pozitíva, ale aj tie negatíva a do ďalšieho roka ísť s novými predsavzatiami.

Tento rok bol ale úplne iný. Nikto z nás si ani len v duchu nepomyslel, že takto pred rokom celý svet postihne pandémie, ktorá neberie na nič a na nikoho ohľad. V minulosti, keď sa dialo niečo zlé, hovorilo sa o „temnote“. Experti, mystici, učenci vždy tvrdili, že ju vieme prekonať svojimi schopnosťami. V dnešnej dobe je pre mňa veľmi ťažké porovnávať minulosť so súčasnosťou, pretože ja, večný optimista, veľmi ťažko pripúšťam, že niečo také sa deje aj dnes. Dnes je situácia viac než náročná, verím však, že všetko dokážeme premôcť práve intelektom a ľudskosťou.

A práve v čase tohtoročných Vianoc sa na vás všetkých obraciam, prežime tieto sviatky viac duchovne, zamyslime sa, tak, ako sa zamýšľame každým rokom, aby sme viac dbali na dodržiavanie všetkých našich odhodlaní. Prajem si, aby v tieto sviatky nás čo najviac obchádzali choroby, aby sa naši seniori necítili osamotení, aby rodičia svojim deťom rozprávali o vianočných zvykoch, aby si ľudia navzájom odpustili a boli k sebe ohľaduplní, ale predovšetkým súdržní. Prajem si, aby sme my, Valaštania, žili ako jedna rodina.

Mnohí však budeme v tohtoročnom sviatočnom čase myslieť na svojich blízkych, s ktorými sa nebudeme môcť kvôli pandémie stretnúť, ale aj na tých, ktorí žijú alebo pracujú ďaleko od Valaskej. Naše spomienky budú patriť aj tým, ktorí už nie sú medzi nami, ale ostávajú žiť v našich srdciach a spomienkach.

Milí spoluobčania, želám vám, nech sa pri vianočnom stole stretne celá vaša rodina, nech vám jeho hojnosť nechýba ani v nasledujúcom roku. Nech je vaša duša vždy oblečená sviatočne a nech si pod stromčekom nájdete darček v podobe lásky, zdravia a šťastia. Jednoducho všetko to, čo skutočným bohatstvom naozaj je.

A na záver mi dovoľte citát od Janice Maeditere: „Vianoce nie sú o otvorení našich darov, ale o otvorení našich srdiec.“

Mgr. Peter Jenča,
starosta obce

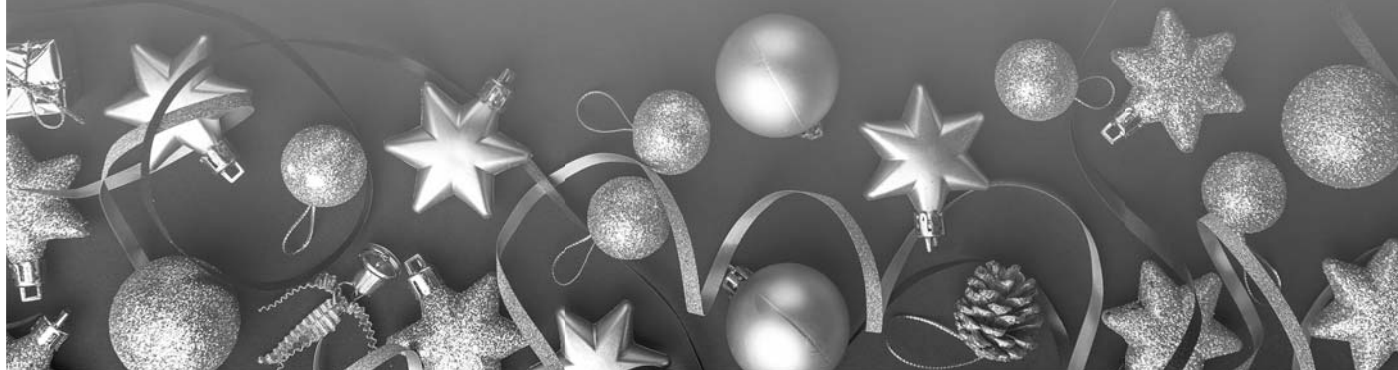
To, čo je dôležité, nebude pod stromčekom. Nebude to zabalené a nemá cenovku.

To, čo je dôležité, nájdeme v objatí, v jednoduchom úsmeve, pohľade, bozku.

To, čo je dôležité, by malo prísť k srdcu a objat' našu dušu!

Krásne a požehnané vianočné sviatky vám prajú

starosta obce, prednostka obecného úradu s kolektívom a celý poslancový zbor.

Z rokovania Obecného zastupiteľstva obce Valaská

Výpis z uznesení z 12. zasadnutia konaného 18. novembra 2020

Obecné zastupiteľstvo po schválení programu a procedurálnych otázkach a Správy o plnení uznesení sa **uznieslo** na:

- Všeobecne záväzným nariadením č. 6/2020, ktorým sa schvaľuje pre-vádzkový poriadok pohrebiska obce Valaská,
- Všeobecne záväzným nariadením obce Valaská č. 7/2020 o obmedzení a zákaze predaja, podávania a požívaní alkoholu a o ochrane nefajčiarov obmedzením fajčenia v obci Valaská,

schválilo:

- Rokovací poriadok komisií Obecného zastupiteľstva obce Valaská s účinnosťou od 1. 1. 2021.

Z EKONOMICKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ

zobralo na vedomie:

- hospodárenie obce a hospodárenie Technických služieb obce Valaská za III. štvrtrok 2020,

určilo:

- starostovi obce zvýšenie platu o 20%.

Z MAJETKOVÝCH ZÁLEŽITOSTÍ

schválilo:

- trojpäťtinovou väčšinou všetkých poslancov nájom parcely C-KN č. 188, druh pozemku: zastavaná plocha a nádvoria o výmere 54m², v k.ú Valaská, vedenej Okresným úradom Brezno, katastrálnym odborom na liste vlastníctva č. 980, v prospech obce Valaská, žiadateľovi Miroslavovi Cencerovi, z dôvodu, že ide o pozemok pred vstupom do jeho domu za cenu 0,50Eur/m²/rok,
- trojpäťtinovou väčšinou všetkých poslancov prenájom bytu č. 18 na ul. Hronská 22 Timei a Mariánovi Bartošovcom, s výškou nájmu 10,-Eur/mesiac okrem úhrad za služby spojené s užívaním bytu na základe „Mesačného predpisu zálohových platieb“,
- trojpäťtinovou väčšinou všetkých poslancov nájom bytu č. 16 na ul. Hronská 22 Michalovi Adamovičovi s výškou nájmu 10,- Eur/mesiac, okrem úhrad za služby spojené s užívaním bytu na základe „Mesačného predpisu zálohových platieb“,
- trojpäťtinovou väčšinou všetkých poslancov predaj pozemku parcely C-KN č. 1440/1, druh pozemku: záhrada o výmere 424 m² v celosti vo vlastníctve obce Valaská, zapísaného v LV č. 980 pre Okres Brez-

no, obec Valaská, kat. úz. Valaská žiadateľom Radoslavovi Krbilovi a Jozefovi Krbylovi, ide o pozemok, ktorý žiadatelia využívajú ako dvor ich rodinného domu. Uvedený pozemok je užívaný od roku 1974 v dobrej viere, že je vlastníctvom žiadateľov a je riadne oplotený. V minulosti poskytli vlastníci pozemok o výmere 100 m² obci bez nároku náhrady. Vy-sporiadanie majetkových vzťahov s obcou. Kúpna cena: 3,-Eur/m², cena celkom 1272,- Eur.

Nasledovali Správy o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach Materskej školy, Základnej školy Jaroslava Simana a Základnej umeleckej školy vo Valaskej, ktoré poslanci **schválili**.

V BODE RÔZNE OBECNÉ ZASTUPITEĽSTVO:

zobralo na vedomie:

- Správu o stave realizácie cyklotrasy Brezno – Valaská,

prerokovalo:

- pripomienky k návrhu rekonštrukcie námestia a pripomienky komisií,

súhlasilo:

- s návrhom na prehodnotenie výšky paušálnej odmeny pre advokátsku kanceláriu URBÁNI & Partners s. r. o. vo výške mesačného paušálu 495,- Eur s DPH/mesiac, v súlade s vyhláškou č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb a odporučilo starostovi obce uzavrieť s advokátskou kanceláriou do-datok k zmluve s účinnosťou od 1. 1. 2021.

Schválilo:

- vstup obce Valaská do Združenia obcí mikroregiónu CHOPOK JUH.

Zobralo na vedomie:

- petíciu za eliminovanie zápachu ČOV (čistiareň odpadových vôd) Valaská.

Mgr. Dana Kmeťová, prednostka obecného úradu

Celoplošné testovanie v skratke

Od konca októbra do 21. novembra 2020, či naša obec chcela alebo nechcela, musela absolvovať tri kolá celoplošného testovania. Musím povedať, že to bol veľmi náročný mesiac. Prvé dve testovacie kolá mala obec vytvorené štyri odberné miesta, v treťom testovacom kole boli už len dve.

Prvé testovanie prebiehalo z 31.10. do 1.11. 2020, od siedmej do dvadsiatej druhej hodiny. Informácie boli obci poskytované po termíne, resp. sme sa iba z médií dozvedali, čo to všetko obnáša. Gestorom operácie „Spoločná zodpovednosť“ boli Ozbrojené sily Slovenskej republiky. Obec namiesto priestoru a zabezpečenia stolov a stoličiek (to boli prvotné požiadavky) kompletne zabezpečovala zdravotníkov, dobrovoľnícky personál – administratívnych pracovníkov, dobrovoľných hasičov. Sama si zabezpečila ochranné pomôcky a potrebný propagačný materiál. Verte či neverte, potrebný materiál s testami a certifikátmi dorazil v neskorých večerných hodinách, večer pred testovaním. Zostalo to na dvoch vojakoch a hasičoch, aby sa všetko prevzalo, roztriedilo a pripravilo. Našla nás hodina po polnoci, avšak ráno sme, bez toho, aby to niekto registroval, nastúpili už o pol šiestej,

tak, aby naši občania mohli od siedmej využiť pripravené odberné miesta. Rovnakým tempom sme pokračovali aj v nedeľu 1. novembra. Každý jeden deň sme končili pred polnocou.

V prvom testovacom kole naši zdravotníci otestovali spolu 1832 obyvateľov, z toho bolo 31 pozitívnych, čo percentuálne vychádzalo na 1,69 %.

O týždeň neskôr nás opäť čakalo dobrovoľné testovanie – 7. a 8. novembra 2020. V druhom kole bolo otestovaných 1905 obyvateľov a z toho bolo 17 pozitívnych, percentuálne vyjadrené 0,89 %.

Na naše veľké prekvapenie, opäť sme to zistili z médií, že obec Valaská bola zaradená aj do tretieho testovacieho kola. Podľa štatistiky Ministerstva obrany SR obec Valaská mala vykázaných 1,1% (do dnešného dňa však nevieme, odkiaľ k takému percentuálnemu vyjadreniu prišli). Vo veľmi krátkom čase sme opäť zapojili všetky organizačné zložky tak, aby priebeh testovania prebehol ako v predchádzajúcich dňoch. Testovali sme už len jeden deň.

Výšli sme aj v ústrety občanom, ktorí sa na odberné miesta nemohli dostať z dôvodu imobility. Takže mobilná odberná jednotka bola využitá v prvom a treťom kole testovania. A prišla ku všetkým, ktorí o túto službu obec požiadali.

Bolo to pre nás všetkých veľmi náročné, s vypätím všetkých síl, fyzických, ale aj psychických, sme to zvládli.

Chcem poďakovať pánovi starostovi, všetkým kolegyňiam, riaditeľovi technických služieb, ale aj jeho zamestnancom, dobrovoľným hasičom, zdravotníckemu personálu, všetkým dobrovoľníkom, ale aj „naším“ dvom vojakom za vynikajúco odvedenú prácu. Všetci sme boli ako jedna rodina. Všetci sme sa navzájom dopĺňali a pomáhali si. Všetkým patrí obrovské ĎAKUJEM.

*Mgr. Dana Kmeťová,
prednostka obecného úradu*

SAMOSPRÁVA OBCE VALASKÁ V ROKU 2020

Aj tento rok sa nám pomaly, ale isto, blíži k záveru. Mojim jediným priáním je, aby sa už takýto rok nikdy neopakoval. Pandémia nezasiahla iba jedincov, ale aj rodiny a v neposlednom rade aj samosprávu. Niekoľkokrát som vás už aj prostredníctvom Valaštianskeho hlásníka informoval o prijatých opatreniach pre zamedzenie

v prípade projektu chodníka na Piesku. Pred pár dňami nám projektantka odovzdala aktualizovaný projekt pre stavebné povolenie a úrad už začal s vybavovaním príslušného povolenia tak, aby sme budúci rok mohli túto akciu zrealizovať. Ďalším takým orieškom bol aj projekt zateplenia hasične, kde obec má poskytnutú dotáciu od roku 2018, ale ostalo to v rovine spracovania projektu, stavebné povolenie sa neriešilo. Dnes ho už máme a budúci rok už bude v novom šate aj tento objekt. Veď si to konečne zaslúži. Cyklotrasa Brezno – Valaská bola tiež projektom, ktorý síce realizuje mesto Brezno, ale v našej obci, bez vedomia obyvateľov a spočiatku aj súčasného vedenia obce. Tiež horúci zdedený zemiak. Verím však, že aj vďaka mojim mnohým intervenciám a intervenciám vás, spoluobčanov,

v priestoroch na Školskej ulici, a ďalšie.

Ešte koncom minulého roka a v priebehu tohto roka dochádzalo k postupnej výmene stĺpov verejného osvetlenia. V prácach sa bude pokračovať aj budúci rok. O práci Technických služieb Valaská ani nehovorím. Bežné práce po nich vidno každý deň. V nemalej miere využívame aj aktívnych pracovníkov a vzhľadom na ich pracovné zručnosti a návyky odviadli tiež kus práce. Za čo chcem poďakovať koordinátorku.

Upravili sme detské ihrisko na Hronskej ulici, dokúpili sa nové prvky, takže naše detičky na jar vyskúšajú nové preliezky. To, čo sme stihli v tomto roku, je aj nákup workoutových prvkov, ktoré ale nainštalujeme na jar budúceho roka.

Z tých „drobnějších“ projektov: zrealizovala sa výmena schodov do cintorína, technické služby ďalej osadili sedem dopravných zrkadiel, na Piesku upravili studničku a jej odvodnenie. V časti Piesok došlo k doplneniu verejného osvetlenia. Po dlhom čase boli v obci vysadené letničky, v čom chceme pokračovať aj v ďalšom roku.

Máme pred sebou dva obrovské projekty. Projekt Hronskej ulice a námestia. Chcem uistiť občanov, že ako sme s vami komunikovali od samého začiatku, budeme v tom pokračovať naďalej. Oba projekty budú realizované cez eurofondy. To je pre mňa výzva budúceho roka. Opakujem to dookola, ale zaslúžime si nové námestie aj Hronskú ulicu. Roky sa v našej obci neinvestovalo a tu je ten najväčší dlh obce voči občanom.

Budúci rok opäť chceme opravovať miestne komunikácie, riešiť stojiská pre kontajnery, riešiť odstavné plochy určené na parkovanie, jednoducho zveľaďovať majetok. Naplňat príjmy tak, ako

šírenia koronavírusu. Obec v tomto roku minula nemalé prostriedky na šitie rúšok, nákup dezinfekcie, zabezpečenie bezinfekčnosti priestranstiev a mnohých ďalších. Spolu sme minuli viac ako dvadsaťtisíc eur. Dobrou správou na konci roka je, že prvý decembrový týždeň nám konečne štát refundoval náklady z prvej vlny a aj náklady z dvoch kôl celoplošného testovania. Takmer tisíc eur by nám malo byť ešte preplatené za tretie kolo testovania. S pandemiou prišli aj ďalšie úskalía. Kolegyne – matky, ktoré nemali kde nechať svoje deti, keďže škôlky a školy boli zatvorené, museli zostať na OČR, niektoré kolegyne boli zas v karanténe. Takže z jedenásťčlenného kolektívu zamestnancov úradu reálne pracovalo niekoľko mesiacov iba sedem. Musím povedať, že sme pracovali na maximum a nikto z nich sa nestiažoval. Zodpovedne riešili nielen svoju agendu, ale aj úlohy na zabezpečenie aktivít proti koronavírusu. Za čo im patrí veľké poďakovanie.

Sú to veci, ktoré občan bežne nevidí, pretože to nepotrebuje vidieť, to je tá administratíva. Ale počas celého roka nám postupne odbudlo z kopy „doby minulej“, ako to ja nazývam. Dávame „do poriadku“ majetkovo-právne veci, zmluvy, ktoré boli pre obec nevýhodné. Ale pripravovali a realizovali sme popri tom všetkom aj veci, ktoré vidíte, keď vidíte, chcete, ako hovorí môj zástupca.

Tento rok sme získali dotácie na opravu strechy na dome smútku, ktorú sa nám podarilo už aj zrealizovať, a na obnovu vojnového hrobu, na ktorého prácach tiež už finišujeme. A taktiež do Vianoc by mal zhotoviteľ dokončiť aj stavebné práce na Detičkární. Mnohí sa pýtate, prečo všetko ku koncu roka? Prečo sa to nemohlo realizovať počas roka? Nechcem odpovedať, lebo korona, pravda je to polovičná. Obec má vypracovaných niekoľko projektov, ešte z čias bývalého vedenia. Ale k žiadnemu projektu nebola podaná žiadosť o stavebné povolenie, či ohlásenie. A to trvá niekedy niekoľko mesiacov. Tak to bolo aj

konečne budúci rok dielo dokončia minimálne tak, aby kvalita života vás, Starovalasťanov, nebola obmedzovaná. Čo v materskej časti nebolo v tomto roku zrealizované, je vyasfaltovanie celej Cesty osloboditeľov. V tomto roku sa však stihla vyasfaltovať Partizánska cesta. Obe komunikácie sú vo vlastníctve BBSK a spravuje ich regionálna správa ciest. Uistujem vás, že obe cesty nemali byť vyasfaltované v plnej dĺžke. Avšak rokovania s regionálnou správou ciest a BBSK boli plodné a vyrokovali sme asfalty na celé tieto cesty. Partizánska cesta je toho už dnes dôkazom.

Vyasfaltované sú ulice Robotnícka v celej dĺžke, Mierová, Záhradná s parkoviskom pred ZUŠ, Na Studničke, Javorová. V novej Valaskej sa vykonávali opravy miestnych komunikácií na Švermovej ulici, v materskej časti pred základnou umeleckou školou.

Veľmi ťažkým sústom bola pre nás realizácia

projektu „Aglomerácia Valaská - Valaská, Hronec – odkanalizovanie“. Projekt realizovala Stredoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s. Verím, že sa už naša obec s takým projektom nestretne. Projekt sa dotýka materskej časti, časti Piesok a v novej Valaskej čistiarni odpadových vôd. Uvidíme, keď to spustia do skúšobnej prevádzky.

Obec v rámci rozpočtu na rok 2020 investovala finančné prostriedky do zhodnocovania svojho majetku. Opravili sa dva obecné byty na Námestí 1. mája, vymenili sa okná v nebytových priestoroch, ktoré si prenajímajú podnikatelia – napr. priestory, ktoré má v nájme pani veterinárka,

Obnova vojnového hrobu

Strecha domu smútku

doteraz naplňané neboli. Pustíme sa do predaja pozemkov v záhradkárskej oblasti, do projektu vodozádržných opatrení a mnohých ďalších aktivít, ale o tom všetkom vás budem včas informovať.

Touto cestou chcem poďakovať všetkým spoluobčanom za ústretovosť a pochopenie. Minulosť dobehla a skutočne prácu, ktorú úrad odvádza, nevidno tak, ako je to pri cestách, či iných investičných aktivitách. Je to málo, je to dosť? Každý nech si vytvorí svoj názor. Isté je, že vo svojej práci budem pokračovať tak, ako doposiaľ.

Mgr. Peter Jenča, starosta obce

Milí spoluobčania,

rád by som sa vám prihovoril v tomto vianočnom čase a zhodnotil činnosť finančnej komisie v tomto roku. Všetci vieme, aké nešťastie postihlo celý svet. Koronavírus, ktorý spôsobuje chorobu COVID-19, nám všetkým robí veľké starosti. Okrem zdravotných a iných problémov pôsobí na nás aj druhotne, a to nedostatkom financií, ktoré potrebujeme na dôstojné žitie. Každá obec funguje ako samospráva a jej hlavným príjmom je DPFO /daň z príjmu fyzických osôb/. Štát ju podľa určeného kľúča posielal obciam s tým, že ich aj úkoluje - na aké oblasti ich musíme využiť - sociálne, školstvo atď. Môžem vás ubezpečiť, že všetky prostriedky určené na sociálne veci a školstvo obec prekračuje a dotuje ešte z výberu ostatných daní na tieto oblasti. Tak ako vedenie obce, tak aj poslanci, razíme cestu byť sociálni a vždy aj na finančnej komisii na to prihladáme. Tento rok sme mali podľa prognôz dostať z DPFO 1 754 682 eur, a tak bol nastavený aj rozpočet. Koronavírus ale zapríčinil, že naša vláda začala chrániť ľudí od tejto choroby, a tým začal klesať aj výkon našej ekonomiky, čo sa premietlo aj v peniazoch, ktoré mali prísť našej obci. Číže, keď to zhrniem, tak nám tento rok príde zhruba o 110 tisíc eur menej, ako bolo narpočítované. Samozrejme služby, ktoré od nás štát očakáva, ostali nezmenené, ba museli sme sanovať aj činnosti súvisiace s COVIDOM-19, čo stálo nemálo financií /boli nám vrátené len teraz/. Finančná komisia spolu s obecným úradom a poslancami pripravila pružne zmeny v rozpočte, aby sme mohli ako-tak fungovať, a hlavne, aby neprišlo k ujme v sociálnej a školskej oblasti. Rušili sa len tie oblasti, ktoré nemali veľký vplyv na váš život. Na budúci rok sa pripravuje rozpočet, kde je tiež veľké poníženie našich príjmov, a boli sme nútení v každej oblasti niečo ubrať, ale snažili sme sa ho pripraviť tak, aby sme udržali sociálny štandard pre vás. Rozpočet je živý organizmus a ja pevne verím, že budúci rok sa situácia zmení k lepšiemu a dvojlistok obecný úrad + poslanci bude môcť spraviť rozpočtové opatrenie, kde navýšime prostriedky pre ostatné oblasti. Ja - ako poslanec, som hrdý na terajšiu spoluprácu medzi obecným úradom a zastupiteľstvom. Sme tu všetci pre jeden cieľ, a to robiť pre obec. Tento rok sa urobilo dosť v infraštruktúre, ktorá je podstatná pre všetkých, a na budúci rok sa pripravujú tiež pekné projekty. Kto chce, vidí, kto nechce, nebude vidieť nikdy. Na záver by som vám chcel popriať veľa lásky a porozumenia, aby vás všetky choroby obchádzali a ako zvykla vinšovať moja starká „nech vás Pánboh živí, ako z neba rosa padá“, pekné sviatky a šťastný nový rok.

Ing. Ján Dundovič,
zástupca starostu obce

PREČO JE DOBRÁ ZMENA ROKOVACIEHO PORIADKU KOMISIÍ?

Boli dva dôvody, ktoré najviac rezonovali pri iniciovaní zmeny rokovacieho poriadku komisií.

1. Poslanci zaberajú miesta obyvateľom v komisiách.
2. S niektorými poslancami sa zle pracuje.

Dňa 18.11.2020 teda naše obecné zastupiteľstvo schválilo úpravu rokovacieho poriadku komisií. Kladiem si otázku, prečo je dobrá zmena rokovacieho poriadku komisií?

Obecným zastupiteľstvom bolo zriadených 7 komisií. Zjednodušené názvy komisií sú finančná, stavebná, sociálna, športová, kultúrna, komisia životného prostredia a komisia na ochranu verejného záujmu, ktorej členmi môžu byť len poslanci. Je známe, že dvaja poslanci boli členmi v 5 komisiách, traja boli členmi v 3 komisiách, piati v 2 komisiách a jeden poslanec je členom v 1 komisii. Počet členov z radov občanov bol 14. Komisie plnia hlavne poradnú, inicializačnú a kontrolnú funkciu. To, akým spôsobom sa v nich rokuje, upravuje práve rokovací poriadok.

Mňa osobne veľmi mrzí, že som pri zmene rokovacieho poriadku nemohla byť. Akokoľvek narúša táto zmena chod komisií, umelo znižuje počty poslancov v komisiách a supluje rolu predsedov komisie, chcem veriť, že bola na niečo dobrá.

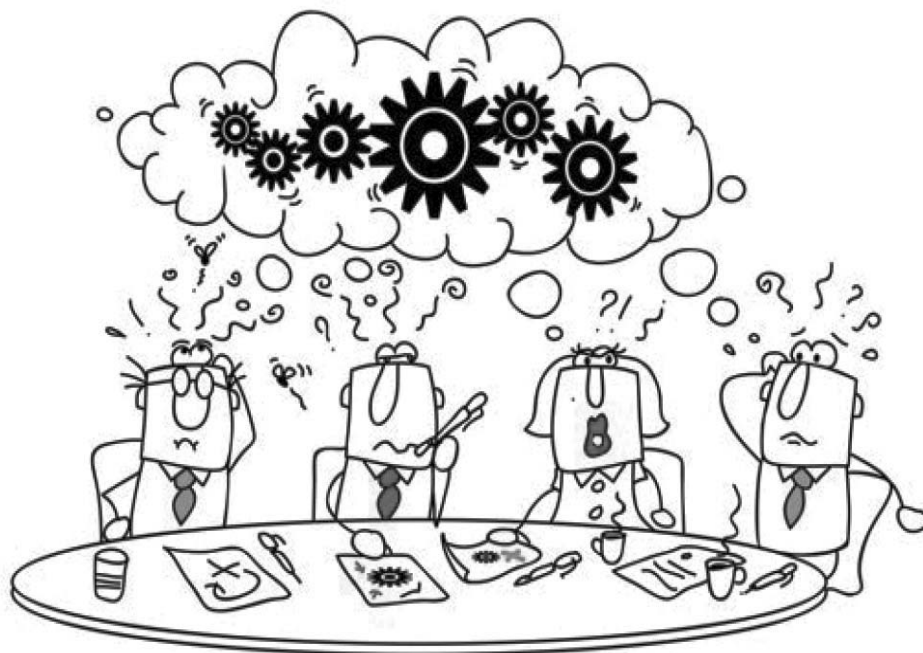
Možno práve VY môžete priniesť nový vietor do komisií a stať sa členom niektorej z nich. Tak získate prehľad o dianí v oblasti, ktorá vás

zaujíma. Získate taktiež priamu skúsenosť s prácou pre obec a budete môcť ovplyvňovať, kam obec smeruje. Prihlásiť sa za členov komisií by ste sa samozrejme mohli aj bez úpravy rokovacieho poriadku. Teraz bude ale možno väčší priestor, sa vašou žiadosťou zaoberať. Som presvedčená, že aktívna občianska spoločnosť je základ dobre fungujúcej obce, aj napriek tomu, že v minulosti bol o činnosť komisií skromný záujem.

Podľa nového rokovacieho poriadku je potrebné v žiadosti o členstvo v komisii uviesť:

- meno a priezvisko uchádzača, titul,
 - adresu trvalého pobytu uchádzača,
 - súčasné zamestnanie (povolanie),
 - písomný súhlas s obsadením miesta člena komisie,
 - písomný súhlas so spracovaním jeho osobných údajov,
 - čestné prehlásenie, že uchádzač nebol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin alebo za trestný čin, ak výkon trestu odňatia slobody nebol podmienenečne odložený.
- Návrh sa predkladá starostovi obce, ktorý návrh predloží obecnému zastupiteľstvu. O členstve jednotlivých žiadateľov rozhoduje obecné zastupiteľstvo. Myslím si, že každý aktívny občan je pre obec veľkým prínosom a budem rada, keď sa počet občanov v komisiách zvýši.

Zuzana Rolincová,
poslankyňa obecného zastupiteľstva

SOCIÁLNY TAXÍK V OBCI

Obec Valaská od mája 2018 poskytuje svojim občanom službu „Sociálny taxík“, preto aby nemali problém dopraviť sa do zdravotníckych zariadení. Rok 2018 bola prevádzka sociálneho taxíka pilotnou. V roku 2019 táto služba bola poskytovaná v priebehu celého kalendárneho roka. Rok 2020 bol aj v tomto ohľade poznačený koronou. Od samotného začiatku túto službu obci zabezpečuje spoločnosť Lekáreň Lieky s.r.o. PharmDr. Tomáš Srnka. Našou úlohou do budúceho roka je prehodnotiť fungovanie tejto služby, tak aby to bolo menej finančne náročné a aby služby a ich rozsah boli zachované, ako doposiaľ. Obec Valaská v roku 2019 prefinancovala na

danú službu niečo cez jedenásť tisíc eur. V nasledujúcom roku už bolo v rozpočte schválených päťnásťtisíc eur. Ťažko povedať, či je to veľa, ale keď si celkovo zoberieme sociálnu oblasť z hľadiska rozpočtu cca dvestotisíc eur obec vynakladá na zabezpečenie opatrovateľskej služby. Takmer sedem tisíc eur na zabezpečenie poskytovania služby – stravovanie seniorov a ďalšou už stabilne poskytovanou službou je poskytovanie poukážok pre seniorov, pričom hodnota poukážky je 15 eur, pre seniorov vo veku 70 rokov a viac. Na túto službu obec v rozpočte vynakladá sedem a pol tisíc eur ročne.

Obec Valaská je v dobrej finančnej kondícii, avšak stotisícovým

deficitom z podielových daní (mínus stotisíc eur), je ťažko vyhovieť všetkým. Pri príprave rozpočtu na rok 2021 sme pracovali veľmi zodpovedne. Do prvej verzie rozpočtu sme zapracovali všetky požiadavky z oblasti kultúry, športu, dotácií ako takých. Už voľným okom bolo jasné, že budeme musieť uberať vo všetkom.

Prečo o tom hovorím? Každý kto si prečítal návrh rozpočtu na budúci rok, zistí, že položka „Sociálny taxík“ je nula. Avšak nula, je aj pri ďalších položkách, napr. v oblasti kultúry, športu, bežných výdavkov. Ale treba povedať, že rozpočet je živý organizmus a je ho možné kedykoľvek upraviť. Neznamená to, že v budúcom roku sociálny taxík nebude fungovať. Uistujem všetkých

spoluobčanov, že bude. S tým, že v mesiacoch január, február táto služba bude mať výpadok prostredníctvom spoločnosti Lekáreň Lieky s.r.o. Sme si vedomí toho, že niektorí spoluobčania už teraz majú nahlásené jazdy do zdravotníckych zariadení v daných mesiacoch a preto obec je ústretová a pomoc týmto občanom v nevyhnutnom prípade poskytne, treba to len nahlásiť na úsek sociálnych vecí (6711508). Prosíme všetkých, ktorí danú službu intenzívne využívajú, aby mali strpenie. Na záver, sociálny taxík ako služba sa v obci neruší, hľadáme len optimálne riešenia, aby sme rozpočet obce ako tak odľahčili.

*Mgr. Dana Kmeťová,
prednostka obecného úradu*

Polícia upozorňuje

V súvislosti s vianočnými nákupmi vám polícia dáva do pozornosti niekoľko odporúčaní:

Chráňte si svoje osobné veci, doklady a peniaze. Doklady a peňaženku si nenechávajte na miestach, odkiaľ je ich možné ľahko vytiahnuť - v zadnom vrecku nohavíc, vo vrecku kabáta, na vrchu kabelky alebo nákupnej tašky. Majte na pamäti, že vreckári často pracujú v skupinách, pri krádežiach využívajú deti a množstvo tlačiacich sa ľudí im uľahčuje „prácu“. Kabelku noste uzatvorenú, nikam ju neodkladajte a nikdy ich nenechávajte bez dozoru.

Pri nákupoch vám odporúčame využívať možnosť platby platobnou kartou a nenosiť pri sebe väčšiu sumu peňazí. Ak máte pri sebe väčšiu hotovosť, majte peniaze rozdelené na menšie čiastky. Ak patríte k tým, čo potrebujú mať zapísaný PIN kód, nikdy ho nemajte uložený spolu s platobnou kartou.

Pri výbere hotovosti z bankomatu chráňte svoj PIN kód, aby ho okrem vás nik iný nevidel. Ak vám ukradli alebo ste stratili platobnú kartu, neodkladne kontaktujte banku, aby kartu zablokovala a zabránila tak neoprávnenému výberu peňazí z vášho účtu.

Stratu alebo krádež občianskeho preukazu nahláste na najbližší útvar policajného zboru pre prípad jeho zneužitia.

Vo vozidlách nenechávajte cennejšie veci, doklady či peňaženku. Nákupy odkladajte do batožinového priestoru, aby nepútali pozornosť zlodejov.

Nedajte šancu zlodejom, aby mali pekné Vianoce za vaše peniaze!

Projekt Podpora opatrovateľskej služby

Obec Valaská sa zapojila v januári 2019 do projektu Podpora opatrovateľskej služby. Zmluva sa uzavrela na 24 mesiacov, čiže mesiac december 2020 je posledný. Tento projekt sa realizoval vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálne-

prostredí v rodine. Opatrovateľskou službou poskytujeme komplexnú sociálnu službu t.j. pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, ako aj úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť.

Do tohto projektu bolo zapojených 13 opatrovateľov, z toho 8

ho rozvoja v rámci operačného programu Ľudské zdroje. Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny schválilo nenávratný finančný príspevok pre obec Valaská v sume 143 640,00 €. Financie sa uplatnili výlučne na úhradu oprávnených výdavkov na realizáciu aktivít projektu. Cieľom tohto projektu bolo zvýšenie dostupnosti terénnej formy opatrovateľskej služby občanom s ťažkým zdravotným postihnutím, nepriaznivým zdravotným stavom, seniorom a podpora ich zotrvania v prirodzenom

na plný úväzok a 5 na skrátený úväzok. Počas doby projektu vznikali rôzne zmeny u opatrovateľov, ako aj u prijímateľov sociálnej služby. Tento projekt si vyžadoval aj väčšiu administratívnu prácu, nielen na úsekoch obecného úradu, ale aj u opatrovateľiek. Implementačná agentúra Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR vykonávala fyzickú kontrolu aktivít, ale aj finančnú, kde neboli identifikované žiadne zistenia.

*Bc. Silvia Krupová,
referentka soc. vecí*

IA MPSVR SR

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

TECHNICKÉ SLUŽBY VALASKÁ INFORMUJÚ

Za posledné obdobie sme toho v našej obci mnoho zažili, no asi najviac máme v pamäti celoplošné testovanie na ochorenie COVID-19, ktoré sme v našej obci vo veľkej miere zabezpečovali v spolupráci s obecným úradom a našimi hasičmi. Technické služby riešili hlavne materiálno-technické zabezpečenie a úlohy týkajúce sa bezpečnosti v cestnej premávke. Touto cestou by som chcel všetkým, ktorí

sa podieľali na bezproblémovom priebehu testovania, poďakovať. Mnohokrát sa prípravy natiahli až do neskorých nočných hodín. Samozrejme popri tejto úlohe, ktorú sme museli splniť, sme nezaháľali ani v starostlivosti o našu obec. V jesennom období sme ošetrovali dreviny v obci čiastočným orezávaním. V niektorých prípadoch, a to

z dôvodu nebezpečenstva poškodenia káblových vedení, bolo potrebné vykonať kompletný výrub. Podarilo sa nám dokončiť dlho očakávané schody od železničného priestestia smerom do cintorína, verím, že tieto budú dlho slúžiť našim občanom. Nemilo nás zaskočila vážna porucha na jednom z našich nákladných vozidiel, ktorá nám vo veľkej miere na niekoľko týždňov skomplikovala prácu. Na vozidle sa už podpísal zub času, a preto bola nutná náročná oprava, ktorá sa, našťastie, podarila, a vozidlo môže ďalej slúžiť. S príchodom

chladného počasia prišli aj prvé mrazy, ktoré na viacerých úsekoch v obci skomplikovali dopravu. 30. novembra v nočných hodinách sme začali s prvou tohtoročnou zimnou údržbou. Miestne komunikácie priebežne sledujeme a staráme sa o to, aby boli vždy maximálne bezpečné. Touto cestou by som chcel poprosiť aj našich spoluobčanov, aby parkovaním svojich vozidiel popri cestách nebránili našej technike pri výkone. Vieme, že to nie je jednoduché, ale spoločne to, ako každý rok, určite zvládneme. Blížia sa nám vianočné sviatky a my by sme chceli, aby naša obec vyzerala čo najlepšie, preto dokončujeme posledné úpravy vianočnej výzdoby v obci. Na niektorých miestach bolo potrebné túto výzdobu opraviť, či vymeniť, ale napríklad na uliciach Partizánska a Hronská sa výzdoba montovala po prvýkrát.

Michal Lengyel

Predstavujeme vám

Predstavte sa, prosím, čitateľom Valaštianskeho hlásnika. Odkiaľ ste? Kde ste študovali?

Moje meno je Martin Trojan a zvyknem hovoriť, že som z rôznych častí Slovenska. Narodil som sa v Rimavskej Sobote, vychovali ma v Ožďanoch, čas som trávil v Helcmanovciach pri starkej, otec s mamou žili svojho času v Margecanoch, brat sa narodil v Gelnici, priateľov - umelcov som stretol a navštevoval v Piešťanoch. Srdce som mal teda v rôznych častiach Slovenska a páčilo sa mi to. Študoval som na štátnom gymnáziu v Rimavskej Sobote pod vedením pána riaditeľa Čemana z Tuhára, kde som neskôr pôsobil ako divínsky kaplán. Boli prekvapení, že som sa rozhodol študovať teológiu. Z tej školy ich asi veľa za kňaza nešlo. Potom som sa vybral na Spiš k Levoči do Spišskej Kapituly, kde sa teológia vyučovala najskôr pod univerzitou J. A. Komenského a neskôr pod Katolíckou univerzitou v Ružomberku. Vidíte teda tú rozmanitosť názvov a miest.

Prečo a kedy ste sa rozhodli pre povolanie kňaza?

Uveril som, že je to vôľa bytosti nekonečne dokonalej, teda Jeho rozhodnutie MUSÍ byť lepšie, ako by bolo moje. To by bola odpoveď v skratke. Poslucháčov zvyknem ale prekvapiť tvrdením, že za kňaza som sa ja osobne nerozhodol ísť nikdy. Doteraz. Moja vôľa by bola rodina a dcérka. Ale o tom je asi viera. Buď vôľa Tvoja. V uprednostnení tej Jeho som ale nemal problém. Dal mi ohromné množstvo znamení a potvrdení, že má svoj plán, a aj keď viem, že som sa slobodne mohol rozhodnúť pre „to svoje“, tu budem napokon najšťastnejší. Pochádzam z rodiny, kde ma kresťansky nevychovali. V deviatich rokoch som mal prvý kurz reiki, liečenie vesmírnou energiou, v jedenástich druhý. Bol som pokrstený neskôr, venoval som sa ezoterike, numerológii, doma sme mali taroty a kyvadielko, zaujímal som sa o minulé životy a podobne. Bola to turbulentná cesta plná zákrut a znamení, rôznych vzťahov, a lások a... teraz som tu. Asi by bolo najlepšie povedať, že je to denné rozhodovanie.

Ako sa chcete priblížiť ľuďom v našej farnosti?

Zvláštna otázka. Mojou úlohou je hlásať Božie slovo a mať v sebe Krista. Priblížiť sa ľuďom je dôležité do tej miery, kým sa toto spĺňa, aby sa životy ľudí mohli premieňať v šťastnejšie. Byť s každým za dobre je utópia, z ktorej sa ľahko vytriezvie, keď sa pozrieme na kríž. Keď už Ježiš zabíja na kríži, asi mal nepriateľov, aj keď bol nekonfliktný. Som ale priateľsky založený, otvorený človek, ktorý sa s humorom a úsmevom snaží priblížiť druhým. Možno toto je odpoveď, ktorú ste čakali. Chcem a túžim byť pre ľudí duchovným otcom, za ktorým môžu prísť. Porozprávať sa, sadnúť si na fare ako doma, spolu sa pomodliť, stretávať sa v skupine spoločenstva, ktoré sa, verím, vytvorí.

Aká je vaša predstava na zapojenie mládeže do kresťanského života u nás?

Stretnutie, spoločenstvo. Nikdy sa plá-

ny nenaplnia tak, ako keď sa nerobia. Za tú skoro dekádu kňazstva, ktoré mám za sebou, som si uvedomil, že plánovať aktivity pre mládež s túžbou zapojiť ich do kresťanského života nás zavedú len po istú hranicu: Kým neskončí, čo sme naplánovali. Myslím, že je lepšie byť tu pre nich a byť s nimi. Stretávať sa a ukázať, že spolu môžu tráviť čas ako mladí veriaci, a že kňaz je tu pre nich a s nimi. Zvyšok zariadi Boh. Ja otvárať svoje srdce a faru a zaujímam sa o nich ako o osobnosti. Katechizmus, ktorý nás učili už starší farári, hovoril, že zmysel života je

Pána Boha poznať, jeho milovať, jemu z lásky slúžiť, a tak byť šťastný a dostať sa do neba. Keď som nad tým premýšľal, uvedomil som si, aké je to úžasne premyslené. Funguje to tak aj v živote: Najskôr sa muž *spozná* so ženou. Až potom ju môže *milovať*, a keď spolu budú mať rodinu, *slúžia* si z lásky. Každý navarený obed, každé vstávanie do práce je *služba* z lásky. Keď sa mladí v našej farnosti nájdu, stretnú, toto spoločenstvo si farnosť nájdu, na farnosti budú slúžiť z lásky. V malom i vo veľkom. Sú pozvaní k čomukoľvek, čo budú milovať. Môžu pomôcť s čítaním, spevom, s prácami, môžu evanjelizovať, stretávať kresťanov vo svojom veku aj za hranicami farnosti, dekanátu, diecézy, štátu. Boh otvára svet možnosti.

Niekedy bola pri Farskom úrade vo Valaskej cirkevnej rade. Bolo by správne, aby sa tento poradný orgán založil znova?

Rád môže byť viacero, povinné ale nie sú. Je dôležité mať farskú radu, pastoračnú radu, ekonomickú radu. Predstaviť si ich ale viem v mestách a tam, kde si to vyžaduje samotná povaha farnosti. U nás by bolo dobré mať farskú radu. Ľudia, ktorí sa poznajú a chcú dobre farnosti, vzájomne sa rešpektujú a neškriepia. Preto verím, že by bolo správne spoznať sa s ľuďmi, ktorí majú skúsenosti, schopnosti a dobré nápady a dať ich dohromady. Vyžaduje

je si to chvíľku času. Som tu s topánkami iba mesiac (úsmev).

Čo by ste chceli zmeniť?

Seba. Denne. Nie som dost' rozhladený, aby som hovoril hneď sprvu, čo chcem meniť vo farnosti. Ale viem, že človek má začať od seba. Dávať priestor Kristovi. Určite ale túžim zmeniť status quo. Stojaté vody rád nemám. Aj keď niektorí ľudia nemusia byť naklonení novým veciam, rád skúšam dať, čo viem, a sledovať, či to obohacuje okolie. V advente do Vianoc každú nedeľu chcem o piatej spievať adventné večery. Je to krásne, aj keď možno nezvyčajné. Trvá to krátko a má to atmosféru. Pozývam vás na ne. Mám rád latinčinu, spev, liturgiu, no neznamenať to, že sa všetko prispôsobí tomu, čo chcem. Čo chce zmeniť Boh? Čo doplniť? Tieto otázky bude treba rozlíšiť.

Na našu farnosť ste prišli v čase pandémie. Veriaci nemôžu chodiť hromadne do kostola, sláviť svätú omšu, obmedzenia sa vzťahujú aj na sobáš a pohreby. To, čo si veriaci nevedeli predstaviť, sa stalo skutočnosťou. Dokonca aj cintoríny v čase Dušičiek ostali opustené. Kríza zmenila naše životy, názory, hodnoty. Ľudia majú k sebe bližšie a pomáhajú si? Alebo je medzi nami úpadok tolerance? Ako túto situáciu vnímate?

Prosím ľudí, aby sme vydržali. Pandémia tu už boli a pred sto rokmi, jedna zabila 72 miliónov ľudí. Je ľahké nechať sa zmiasť a zaplietť do sporov, politiky a hoaxov. Dajme si pozor na pokoj v srdci. Feuerbach rád opakoval, že sme tým, čo jeme. Konzumujeme, čo nás naplní pokojom. Naše vnútro je citlivé a nervy máme len jedny. Zažil som, čo to znamená dosekať sa na politických otázkach. Nemusí to byť obdobie skúšky, ale učenia sa trpezlivosti a rešpektu. Ľudia k sebe akosi prirodzene bližšie nemajú. Česť výnimkám. Ale konštatovanie je to smutné. Na zvyšok otázky by som rád odpovedal aktuálnym statusom jedného pána z facebook-u: „Osobne si myslím, že prežívanie krízy, covidu, neistôt, osobných a pracovných problémov, politických štvaní atď., všetko je to o vnútornom naladení a o tom, čo si do rodiny pustíme (či priamo prinesieme) a čo nie. Naše deti drobnosti na sv. Mikuláša aj pod stromček iste dostanú - keď budú dobré!!! Na testovania chodíme všetci a je to celkom sranda, vždy nás je plná čakáreň na výsledky (minule sme so skvelým odberovým tímom v ZUŠ Levoča chvíľu počúvali a spievali Queen). Akurát synovi - 10 r. - sa nepozdávajú vojaci. Sú podľa neho slabozbrojení a nemajú ani tank či aspoň Humvee.“

To, že sme už v totálnej finančnej kríze, že my dospelí sme frustrovaní a že nevieme, čo bude ďalej, deti vedieť nepotrebujú. Vedia základy: že syn je v ohrozenej skupine, a preto si musíme všetci dávať zvlášť bacha, vedia, že sa musíme uskromniť, pretože mamka kvôli corone (verím že len načas) prišla o svoj rozbehnutý projekt a teda o akýkoľvek príjem, ovládajú hygienické zásady a robia všetko možné pre svoje zdravie - vitamíny, pohyb atď., vedia, že ľudský život - aj tých chorých (zvlášť keď jedného ohrozeného máme doma) a starých - je vzácnejší než fungovanie ekonomiky. Ale toto

(Pokračovanie na str. 8)

Predstavujeme vám

(Dokončenie zo str. 8)

všetko - skromnosť, starostlivosť o zdravie a prehlbovanie úcty k životu druhého aj formou obety svojho pohodlia - im len prospieva. A ešte jedna dôležitá vec: statočne doma premáhajú vzájomnú „ponorkovú chorobu“. Hoci, ako to pozorujem ja, tá vlastne ešte ani neprišla. Skôr naopak - učíme sa každý obrusovať svoje vlastné ostré hrany, učíme sa robiť veci jeden pre druhého, alebo aspoň pre spoločné dobro. A čo je podstatné, ešte stále sme sa nestihli nudiť, stále sme ani zďaleka nestihli porobiť, zahrať, povystrájať, popočúvať a popozerať všetko, čo sme za roky zanedbali a v bežnom zhone nestihali. Prežili sme v kruhu najužšej rodiny a v rámci slávenia v duchu domácej cirkvi krásnu Veľkú noc, počas leta sme si zadovážili kopec zvieratiek (konečne psa!) a prežijeme, verím aj nádherné Vianoce, ktoré, mimochodom, u nás nie sú (len) o darčekom, ale predovšetkým o narodeninách nášho Pána. Áno, deťom chýbajú kamaráti; áno, všetko zvládame len kvôli mojej skvelej manželke, ktorá vie svojou láskavosťou robiť zázraky; áno, už by som s ňou strašne rád šiel na večeru; áno, zainteresovaní vedia - máme deti v domácom vzdelávaní a nejaká karanténa nás len tak nerozhodí...

Ale aj tak. Deti sú veľmi citlivé stvorenia, lakmusové papieriky našich dospeláckych nálad, ktorým sa dá ľahko ublížiť, ľahko sa dajú „pokaziť“ nalaďením doma - kolegovia - učiteľia na ZŠ mi iste dajú za pravdu. Povinnosťou nás, rodičov, je podľa mňa „urobiť“ im šťastné detstvo. A dá sa to aj v najhorších podmienkach. Napriek tomu, že ide o fikciu, v tejto súvislosti mi vždy napadne film *La vita é bella* - Život je krásny. Kto ho videl, vie, o čom hovorím. Kto nie, mal by si ho pozrieť čo najskôr.

Moderná historiografická metodológia na základe skúseností s ústnou históriou učí síce o tom, že negatívnym produktom takéhoto rodičovského snaženia o zabezpečenie šťastného detstva sú neobjektívne pamäti. To preto tu máme toľko nostalgicky nalaďených ľudí voči Slovenskému štátu, preto sú tu takí hojní pamätníci na zlaté časy socialistického zriadenia. Mali bezstarostné a šťastné detstvo, za ktoré môžu ďakovať svojim rodičom (a samozrejme starým rodičom), ktorí ich - aj kvôli bezpečnosti rodiny - nezaťažovali svojimi starosťami a faktom, že svet je v trape. Dnešná pretrvávajúca anachronická nostalgia u týchto bývalých detí ťažkých období je tak problémom následného nedostatočného štúdia nedávnych dejín v mladosti a dospelosti, nie šťastného detstva. Dobrí rodičia sa aj napriek tomu snažia svoje ratolesti chrániť pred týmito vonkajšími a pre deti nepodstatnými záležitosťami.

Takže hore hlavu, priatelia! U nás Mikuláš a Vianoce budú! A verím, že ich prežijeme v zdraví a že budú šťastné a veselé. Pevne verím a prajem vám, aby takými boli aj u vás!”

Spoznávate našu obec, ako sa vám páči? Chodíte do prírody a ako trávite svoj voľný čas? Športujete?

Obec sa mi páči, ešte stále sa teším na spoznávanie starej a novej časti, Piesku a hlavne

ľudí v nich. Stále, keď do nej vchádzam autom, ju žehnám. Možno by sme to mohli rozbehnúť opäť. Žehnať chlieb pred krájaním, deti pred odchodom, partnera z úcty a rešpektu, a farnosť ako spoločenstvo. Som technicky založený typ, nešportujem, zato si viem hlasovým príkazom hodinkám doma rozsvietiť aj z druhej strany sveta a kamerou sa popozerať po vonkajšku i vnútri fary. Celé detstvo som bol fascinovaný počítačovou technológiou a hrami, aj keď to na kňaza znie prinajmenšom divne. Konzumujem ako bežný človek návody a recenzie z YouTube, hudbu a filmy z internetu

(samozrejme platenými službami), mám hernú konzolu a baví ma nastavovať kolegom telefóny a inú elektroniku. Tieto veci mi pomohli priblížiť sa mladým, ale „gamerom“, či hráčom sa dnes nazýva aj staršia generácia, pretože v tridsaťpäťke už sám najmladší nie som. Milujem umenie, krásne namaľované obrazy, dobre napísané texty, skomponovanú hudbu a tú cestu do hĺbky duše človeka.

Hovoríte, že rád čítate knihy. Sú to publikácie s náboženskou tematikou alebo aj iný žánr?

V mojom detstve si spomínam, že vyšla publikácia mýtov a legend. S bratom sme boli úplne unesení a bavilo nás to. Človek vie byť tvorom rozmazaným, a keď okúsi kvalitu, ťažšie sa mu ide späť. Preto po Písme Svätom a dobrej náboženskej literatúre ma menej láka čosi svetské. Neustále odporúčam knihy, ktoré môžu zmeniť život človeka. Zubná doktorka z Argentíny napísala knihu *Stála som pred bránou neba a pekla*. Je voľne dostupná na internete a je dobrou pomôckou na naplnenie vo viere. Kniha *Vyslobodený* od Neala Lozana mi pomohla zbaviť sa starých opomenutých neodpuštení v mojom vnútri a priviesť ma bližšie k vnútornej slobode Božieho decka. Prečítal som množstvo kníh o exorcizme od známeho autora, už zosnulého pátra Amortha. Táto téma ma vždy zaujímala, pretože v tomto svete sme neustále (často aj nevedome) v boji medzi sférami dobra a zla. Zaujala ma Chatrch, milujem knihy od Chalíla Džibrána ako *Prorok*, či *Ježiš očami ľudí*, ktorí ho poznali. Minule mi napadlo, prečo mala v stredoveku Cirkev zoznam zakázanej literatúry. V pubertálnom veku som čítal *Horčičné zrnko* od Osha. Ten človek sa ukázal ako zločinec a zradca, no vtedy ma tá kniha poplietla natoľko, že mi dodnes napadnú myšlienky z nej a nie a nie sa ich zbaviť. Cirkev je matka. Ak vie, že niečo by ti mohlo ublížiť - a konzumáciou niektorých tlačív, filmov a informácií si človek naubližoval neraz a ne-

málo - chce ťa chrániť a niečo ti zakáže. Aj keď sme slobodní, si to zvolíš. Ale upozornili nás. Ak niekto proti tejto logike argumentuje, nech nechá svoje neploleté deti konzumovať horory, pornografiu a vraždy na obrazovke, lebo odmieta výchovné zákazy zodpovednej autority. Čitateľom by som ešte odporučil knihu od istého ateistu, historika, ktorého dopálilo, ako sa útočí na Cirkev bez poznania histórie. Ukazuje, akí dopletení a nevedomí ľudia sú, keď spomínajú upaľovanie čarodejníč, križiacke výpravy, temný stredovek, či inkvizíciu. Autor je Rodney Stark a kniha sa volá *Vyriekli krivé svedectvo*.

Pred dverami sú najkrajšie sviatky roka. Zapomínajte si na sviatky svojho detstva. Čo sa vám najviac usadilo v pamäti? A čo by ste odkázali terajším deťom a ich rodičom?

Keď sa v mojom živote rozbehlo kresťanstvo, Vianoce boli poznačené tým nostalgickým chrupčaním snehu pod čizmami smerom na polnočnú omšu do kostola, no v mojej rodine to bolo stále o ľuďoch, o láske medzi nami a družnosti. Bývalo nás za stolom aj osem, spolu so starými rodičmi a ostatnými bližšími príbuznými som si užíval a nasával atmosféru Vianoc a nebudem klamať, miloval som darčeky a to napätie, kým sme skočili pod stromček. Jedlo bolo vždy súčasťou Vianoc veľmi výnimočným spôsobom. Bolo ho požehnané a bolo rozmanité, pretože rodičia pochádzali z iných kútov Slovenska, a tak sme mali na stole oblátky, med, jablko, orechy, cesnak, smotanu, novú hribovku, kapustnicu, šalát, rezne, rybu, kuracie a prsto všetko, čo mal kto rád. Minule mi niekto povedal, že kostol by sa dal preložiť ako co-stôl. Teda spoločný stôl. Mal pravdu. Latinské slovo „kumpáni“ dokonca znamená tí, s ktorými jeme chlieb. Tak by som rád odkázal rodinám, aby sme boli kumpáni aj za hranicu našich rodín, pretože v pamäti sa mi najviac usadila táto udalosť: Môj dobrý kamarát zo základnej školy mal rozvedených rodičov a jeden rok to vyšlo tak, že mama, s ktorou býval, musela odcestovať a on mal byť na Štedrý večer sám. Povedal som to našim a pozvali ho. Viete, čím viac sa približoval večer, tým viac sme prežívali v rodine malú krízu a výhovorky, že to bude zvlášť mať tam niekoho cudzieho, že je to nezvyk, že si nie sme istí, či sme to urobili dobre. Mohol predsa prísť na druhý deň na obed a možno nie na tak intímnu chvíľku inej rodiny a nemáme pre neho predsa darček. To všetko sa rozplynulo ako zvädzanie diavla, keď chlapec prišiel. Bol vysmiaty a vďačný, dostal malý darček, užíval si jedlo a spoločnosť a nás každá minúta naplňala vďačnosťou, že sme mohli komusi „zachrániť Vianoce“. Dodnes sa teším z toho večera a fotiek, ktoré mi z neho ostali. Bratia a sestry, kumpáni: ste ľúbení a máte potenciál lásku dávať. Viem, že sa to zdá v tomto svete niekedy náročné: všetky nákupy, všetka drina, aby bola atmosféra tak akurát. Stále máme ale potenciál lásky a nosíme v sebe ve-smír krásy. Čím viac sa otvoríme druhým, tým viac budeme prežívať pokoj. Skromní boli vždy hlbšie šťastní. Prajem vám Vianoce, aké ich mal Ježiš. V teple lásky svojich. Rodičov i pastierov.

Rozhovor pripravila D. Králiková

Pri príležitosti 550. výročia predstavujeme osobnosti obce Valaská

Andrej ZAFKA učiteľ

Andrej Zafka sa narodil v Rajci 20. novembra 1869, kde ukončil 6 tried slovenskej ľudovej školy. Po skončení 4. triedy na Štátnom gymnáziu v Lučenci roku 1885 bol prijatý na Štátny učiteľský ústav v Kláštore pod Znievom. Po úspešnom skončení štúdia na tomto ústave, dňa 27. júna 1889 obdržal učiteľský diplom. Od 1. septembra 1889 do 15. marca 1890 pracoval ako pomocný učiteľ na rím.-kat. ľudovej škole v Detvianskej Hute. Od 15. marca 1890 do 30. augusta 1891 pôsobil ako riadny kantor - učiteľ na rím.-kat. škole vo Fačkove. Od 1. septembra 1891 bol bývalým maďarským ministerstvom zemedelstva vymenovaný ako riadny učiteľ a kantor na Rímsko-katolíckej lesno-erárnej ľudovej škole vo Valaskej.

Vysvedčenie 6 týždňového poľnohospodárskeho náukobehu Štátnej poľnohospodárskej školy v Brezne dostal dňa 15. augusta 1902.

Vysvedčenie spôsobilosti slovenskej reči, po vybavení 4 týždňového náukobehu na Štátnom učiteľskom ústave v Banskej Bystrici, obdržal dňa 28. augusta 1920.

Do roku 1902 bola vyučovacia reč slovensko-maďarská, od roku 1902 čisto maďarská. Poľutovaniahodní boli tí žiaci, ktorí na základe nariadenia bývalého maďarského ministerstva výučby a biskupského úradu od roku 1902 vyučovali sa v cudzej reči, ktorej nerozumeli, osvojiť si ju nemohli, v materinskej reči vzdelávať sa im bolo zabránené. Učitelia konali ťažkú prácu, trýznili seba a žiakov bez výsledku, prinútení boli konať tak v zmysle Apponyho nariadenia.

Učiteľ Zafka priučal svojich žiakov aj prácam pestovateľským, štepeniu ovocných stromov, včeláreniu. Andrej Zafka popri povinnostiach učiteľa a správcu školy bol aj kantorom, spevákom a organistom v kostole.

Po roku 1918, keď skončila svetová vojna a vznikla Česko-slovenská republika, zakladali sa rôzne spolky a organizácie.

Na prelome 19. a 20. storočia mal učiteľ Andrej Zafka veľký vplyv na dianie v obci Valaská, pozdvihol úroveň vzdelania a kultúry. V najťažších časoch maďarizácie a 1. svetovej vojny sa snažil svojím ľudským prístupom zmierňovať dopad krutosti doby na svojich žiakov.

Andrej Zafka bol pri vzniku potravného družstva, kde vykonával funkciu účtovníka. (Založili ho už v roku 1899). V úverovom družstve (1923) ho zvolili za predsedu. Pracoval ako tajomník spolku bývalých urbarialistov. V roku 1922 bol zakladajúcim členom miestneho odboru Matice slovenskej, kde zastával funkciu predsedu. Jeho pričinením sa hrávali divadlá, bol založený spevokol a matičná aj obecna

kníhnicu. V roku 1927 odchádza učiteľ Andrej Zafka na zaslúžený odpočinok. Do školskej kroniky zapísal: „Z milosti Božej, po 38 ročnom všeobecnom, na tunajšej škole po 36 ročnom účinkovaní, na ktorej za úplných 23 rokov v jednotriedke od 130 do 228 žiakov školy každodenne sám som vyučoval.“

Učiteľ Andrej Zafka zastával aj úrad svetského predsedu školskej stolice, za dlhoročné a úspešné pôsobenie v školstve dostalo sa mu uznania od ministerstva školstva.

Zomrel v roku 1958, pochovaný je v Banskej Bystrici.

Mária Luptáková

Čas lásky, pokory a spomienok

Každoročný vianočný čas je časom zastavenia sa, zamyslenia nad zázrakom, ktorý sa v Betleheme stal, časom spomienok. Spomienok na svojich blízkych, priateľov, známych, ktorí už nemôžu s nami sláviť Vianoce. Tento rok je pre nás Valaštanov vzácny aj tým, že nebyť neprijemnej choroby corona-vírusu, by sme slávili už 550. výročie našej obce. Spomíname na ľudí, ktorí sa svojou prácou zaslúžili o rozvoj, povznesenie ducha, ktorí zanechali stopu v našej histórii. Jedným z predstaviteľov obce bol aj učiteľ, kantor, organista, správca školy, zakladateľ a prvý predseda MO Matice slovenskej vo Valaskej, pán Andrej Zafka, pôsobiaci u nás 37 rokov. Mal v sebe tie najvzácnejšie vlastnosti, aké človek môže mať: ľudskosť, ústretovosť, pokoru, ochotu pomáhať. Stal sa symbolom slovenského národného života, najmä v čase skončenia maďarizácie. Na čriepky z jeho bytia si spolu s nami zaspomínala jeho vnučka, ako aj pravnúčku, pani Barbora Bohunická: „Pamäť mojej mamičky (vnučky pána Zafku) je už poznačená rokmi a chorobami. Cez to všetko spomína, že jej starému otcovi sa počas pôsobenia vo Valaskej narodili dvaja synovia. Edmund a Miloslav. Tam, kde rád chodil, aby si duševne oddýchol a načerpal síl, a kde vodil aj svojich synov, žiakov, priateľov, bola Skalka pod Ihráčom. S hrdosťou im ukazoval tento geologický klenot Slovenska, obmývaný z južnej strany tmavými vodami Hrona. Bol vášnivým rybárom a rybárskemu umeniu učil aj svojich žiakov. So zá-

ujmom vedel rozprávať, že v Hrone sa to lipňami len tak hemžilo. Veľkú časť voľného času venoval ovocinárčeniu, najmä štepeniu a tvarovaniu korún ovocných stromov. S radosťou zaspieval do tohto remesla aj rodičov svojich žiakov, susedov a priateľov. Hrušky popri štreke tiež niesli pečať jeho práce. Vo Valaskej založil aj MO Matice slovenskej, ktorý mal 21 členov a ktorého súčasťou bol aj spevácky zbor, či divadelné predstavenia. Do prírody ako turista chodil so svojimi synmi, žiakmi a ich rodičmi najmä v nedeľu popodulní. Ľuďom, ktorí ho poznali, sa páčili jeho charakterové vlastnosti, obdivuhodná vtipnosť, úctivosť, privetivosť, snaha každému pomáhať, usmerňovať dianie ľudí, ako si zlepšiť ich ťažké životné położenie. Po skončení pôsobenia vo Valaskej odišiel s rodinou do Banskej Bystrice. Aj tam pokračoval v záľube ovocinárčenia. Veľa Bystričanov chodilo do jeho záhrady obdivovať ovocný strom, do ktorého zaštepil z jednej strany hrušky a z druhej jablká. Mal teda na jednom strome dvojaké ovocie. V starobe sa presťahoval k svojmu synovi Edmundovi do Piešťan. Musím jednoznačne povedať, že mal rád Valaskú, jej prírodu a ľudí v nej. Som hrdá, aj moja mamička, že si na nášho príbuzného, aj po viac ako 100 rokoch, s úctou spomínate. Želáme všetkým Valaštanom veľa zdravia, napredovania, tvorivých síl a takých dobrých a priateľských ľudí, s akými on vo Valaskej žil. A keďže je aj čas Vianoc, prajeme vám milostiplné vianočné sviatky.“ Toľko zo spomienok pravnúčky a jej mamičky na starého a prastarého otca, pána učiteľa Zafku.

Ing. Anna Fischerová

Ľudové tradície a zvyky v materskej škole

Najčastejším zdrojom informácií o zvykoch a tradíciách sú naši starí a prastarí rodičia. Na základe ich výpovedí sa dozvedáme, aké zvyky a tradície pretrvávali na našom území a v našej obci. Naším cieľom je zachovávať a dostať do povedomia slovenské zvyky a tradície, ktoré sme pre naše deti vytvorili. Dnešné deti a mládež poznajú len málo z toho, čo nám tu naši predkovia zanechali. Možno povedať, že poznajú a oslavujú Vianoce alebo veľkonočné sviatky, ale to je len minimum zo zvykov a tradícií, ktoré sa na Slovensku uchovali. Preto im to chceme každým ročným obdobím pripomínať. Ľudové zvyky a tradície oddávna ovplyvňovali život na-

šich predkov. Príčinou ich vzniku býval strach z neznáma, neschopnosť vysvetliť prírodné javy, ako aj snaha zabezpečiť si šťastie, zdravie či krásu. V dôsledku toho sa objavilo množstvo povier, mýtov a legiend. Najviac zvykov bolo spojených s narodením a úmrtím človeka. Keďže naši predkovia žili v úzkom spojení s prírodou, zvyky a tradície slovenského ľudu sa viažu najmä na prírodný cyklus.

V dnešnej uponáhľanej dobe čas akoby plynul zo dňa na deň rýchlejšie. Z roka na rok sa ponáhľame a ani nevieme kam. Jar, leto, jeseň, zima sa pravidelne opakujú v trojmesačných cykloch a neustále prinášajú so sebou nové a nové udalosti, radosti, ale aj starosti všedných i sviatočných dní. Je to oddávna večný kolobeh, ktorý nás neustále ovplyvňuje. Na jar je to ozvena vtácej melódie, doplnená žblnkotom zurčiacich potôčikov z topiaceho sa snehu. Prebúdajúca príroda, ktorá rozvoníava všade navôkol. A k tomu sladká chuť lesných jahôd, ktorá je neklamným znakom, že začalo leto. Na svätého Jána pálenie Jána a s ním spojené svätajánske ohne. V jeseni ponúka príroda pestrofarebnú paletu tých najrozmarnejších farieb. A nakoniec mrazivá zima, ktorá pokryje zem svojou bielou perinou, cez ktorú sa aj v súčasnosti brodiavajú betlehemci. V minulosti to boli trojkráľové obchôdzky a chodenie s hadom.

Keďže zameranie materskej školy je jasne zamerané v ŠKVP - Podľa sa s nami hrať, uskutočnili sme množstvo zaujímavých akcií pod názvom - Od Martina do Vianoc, v ktorom si naše deti

pripomenuli tradície a zvyky našich starých materí. Privítali v našej materskej škole Martina, aj keď tohto roku neprišiel na bielom koni. Naučili sa o tejto tradícii množstvo zaujímavostí a pranostík. Potom sa oboznámili so zvykmi, ktoré sa tradovali na Katarínu. Naši najmenší do každej triedy priniesli adventné vence a zapálili na nich prvú adventnú sviečku. Ani na Ondreja sme nezabudli. Oboznámili sme deti s chýrnym Ondrejským jarmokom a tradíciami. Dievčatá liali horúce olovo, aby sa dozvedeli meno a zamestnanie mládenca, za ktorého sa vydajú. Deň svätej Barbory sme oslávili chodením z triedy do triedy a vinšovali sme si navzájom zdravie a šťastie. Najočakávanejším sviatkom pre deti je príchod Mikuláša, ktorý nás ani v čase corony neobišiel a deťom rozdal darčeky. Museli si ich zaslúžiť. Zaspievali, zarecitovali básničky a sľúbili, že budú celý rok počúvať. Magický deň svätej Lucie tiež neostal bez povšimnutia. Deti vyrobili luciový stolček, pomocou ktorého sa vraj dali rozpoznať strigy, a dievky povymetali všetky kúty v každej triede. Aj keď po iné roky naše deti vystúpili v obci s betlehemom, tentokrát si nacvičili obchôdzkové hry a budú chodiť kolodovať z triedy do triedy, aby si pripomenuli aj

túto tradíciu.

Keďže je tento rok veľmi zvláštny a priniesol nám mnohé obmedzenia, my sa snažíme, aby ich deti nepocítili. Naša materská škola aj počas corony funguje v úplne normálnom režime s dodržiavaním všetkých hygienicko-epidemiologických opatrení. V testovaní sme dopadli veľmi dobre, všetci naši zamestnanci sú negatívni, ale naladení pozitívne a tešíme sa na Vianoce. Prajeme všetkým našim deťom, rodičom a spoluobčanom krásne a pohodové prežitie vianočných sviatkov so svojou rodinou, nech nasledujúci rok je lepší a privítajme ho v zdraví, šťastí a láske.

Mgr. Iveta Babčanová

*Nech tichá hudba radosti vám počas celých Vianoc znie,
nech ten rok nastávajúci vám šťastie a lásku prinesie.*

MARATÓN PÍSANIA LISTOV 2020

Už druhýkrát sa v škole Jaroslava Simana konala jedna z najväčších medzinárodných udalostí na podporu nespravodlivo väzených, prenasledovaných a utláčaných ľudí – MARATÓN PÍSANIA LISTOV.

Čo je MARATÓN?

Táto akcia pod záštitou Amnesty International sa uskutočňuje už vyše 18 rokov, tradične v období okolo Medzinárodného dňa ľudských práv (10. decembra). Ľudia na celom svete v priebehu niekoľkých týždňov píšu a odosielajú milióny listov solidarity a petícií, ktorými žiadajú spravodlivosť pre nespravodlivo väzených, utláčaných a prenasledovaných ľudí.

Prečo sa zapojili aj naši žiaci?

Pretože máme jedinečnú šancu pomôcť konkrétnym ľuďom, ktorí sú trestaní len za to, že vyjadrili svoj názor alebo sa snažili pomôcť druhým. Spoločne s našimi žiakmi a miliónmi ľudí na celom svete pomôžeme vytvoriť medzinárodný tlak, ktorý príslušné authority nemôžu len tak ignorovať. Veď napísať list nevinnému, nespravodlivo väzenému človeku môže znamenať veľmi veľa – a zmeniť mu život. Aj naše slová majú silu!

„Pandémia je pre mnohých ľudí devastujúcou udalosťou, zároveň však ukazuje to najlepšie z mnohých z nás. Boli sme svedkami a svedkyňami nespočetných prejavov súcitu a solidarity v komunitách, ktoré spojili sily, aby pomohli tým, ktorí to najviac potrebujú. Je smutné, že veľa vlád sa vydalo opačným smerom a pokračovali v zadržiavaní a prenasledovaní obrancov a obrankyň ľudských práv,“ uviedla Julie Verhaar, úradujúca tajomníčka Amnesty International. Školskej akcie sa zúčastnili žiaci 7. - 9. ročníka. Spoločne napísali 79 listov a všetky doručí Amnesty International. Napísali sme listy obeťam bezprávia a tým im vyjadrili podporu, solidaritu a porušovanie práv konkrétnych ľudí.

Ešte stále máte príležitosť zapojiť sa do Maratónu písania listov 2020:

- **podpíšte petície na internete (<https://maraton.amnesty.sk>),**
- **môžete napísať a odoslať list na podporu niektorých (alebo pokojne všetkých) prípadov,**
- **darujte mesačný dar, ktorým pomôžete lepšie plánovať aktivity Amnesty International.**

Koordinátorka Maratónu písania listov, Kristína Zaťková, napísala, že Maratón dáva ľuďom nádej v ich najtemnejších chvíľach, pretože „obrancovia a obrankyne ľudských práv čelia bezprecedentným útokom. Zaobchádza sa s nimi ako so zločincami len preto, že vyjadrili svoj názor alebo bránili životné prostredie. Preto je nesmierne dôležité, aby sme ukázali, že nie sú sami.“

MARATÓN
PÍSANIA
LISTOV

AMNESTY
INTERNATIONAL

Boj za slobodu a demokraciu nekončí

Súčasní žiaci v čase protestov za slobodu ešte nežili a o NEŽNEJ revolúcii vedia mnohí len z učebníc, filmov a najmä spomienok, rozprávania svojich rodičov a starých rodičov. Práve preto je dôležité, aby sme si pripomínali dôležité udalosti z minulosti, ktoré ovplyvnili našu prítomnosť. Bez ich pripomínania, bez vedomia o tom, čo dokázali ľudia (rodičia, starí rodičia a známi) počas revolúcie, by sme nevedeli, aká cenná je sloboda. Nevážili by sme si ju a neboli by sme za ňu vďační. Minulý školský rok sme si pripomenuli 30. výročie NEŽNEJ revolúcie aj u nás v škole Jaroslava Simana. Počas veľkej prestávky zazneli revolučné slová, výroky aktérov z úst bývalých deviatakov, ktorí priblížili svojim spolužiakom atmosféru 17. NOVEMBRA.

Dospelým pripínali na odev trikolóru, žiaci mali v rukách transparenty s nápismi: NEŽNÁ REVOLÚCIA, 17. NOVEMBER 1989, VEREJNOSŤ PROTI NÁSILIU, SLOBODA VŠETKÝM, nechýbala ani známa hymna „Slúbili sme si lásku“, počas ktorej sme mali husiu kožu a všetci sme zakúsili tú neopakovateľnú atmosféru štrngania kľúčmi. Tento rok sme tieto udalosti prežili „nežne“, z pohodlia našich izieb a s aktivitami,

ktoré sme si pripravili v spolupráci s koordinátorkou programu „Školy za demokraciu“, Zuzkou Szabóovou. Tohtoročným poslaním bolo žiakom priblížiť dobu, ktorá bola nedemokratická, popierala významné ľudské, občianske, morálne hodnoty a deformovala charaktery ľudí. Aktivity žiakov sme koncipovali

tak, aby každý bol aktívnym aktérom výučby a nielen pasívnym konzumentom hotových poznatkov, ktoré si majú len zapamätať a zreprodukovať. Sme radi, keď sa naši žiaci veľa pýtajú a následne vedú jasne sformulovať a vyjadriť svoje názory, pocity na danú tému. Žiaci hľadali, pátrali, skúmali, objavovali, hodnotili, porovnávali, argumentovali a hlavne písali od srdca.

Zapojila sa do NEŽNEJ revolúcie aj obec Valaská? Ako dnes hodnotia zmenu naši žiaci? Máme všetci svoju vytúženú slobodu? **Aj na tieto otázky odpovedali žiaci 8. a 9. ročníka, ktoré uverejníme v ďalšom čísle Valašianskeho hlásnika.**

BYŤ

*Kto horí za pravdu, nech padne na kolena
a s tvárou vzpriamenou láskou nech prisahá
na svoju otčinu, ktorá je poškrvnená
sprškami obuškov. Úbohá odvaha!*

*V mrazivom novembri láska sa zriekla mena
po kvetoch pokory ubitá nesiahla.
Zlovestná nenávisť je družka vyvolená,
nevieska bez hanby, márna je výstraha.*

*Horieť vždy za pravdu, žeravieť ako láva,
byť čistým človekom pod nebom svojho práva
a vlast' mať už navždy za zaslúbenú zem.*

*Korienkom blesku až prakoreň svojich predkov
objať a bolesť vždy zažehnať iba striedkou.
Mať veniec slobody – kráľovský diadém.*

Chveješ sa, sonet môj? Toto je téma tém.

22. november 1989

Michal Chuda

Vianočná tvorba z pera žiakov

Vianoce a Nový rok krásnym sviatkom sú,
kopec potešenia a radosti donesú.
Pokojná atmosféra sa mestom nesie,
ako vôňa od medovníčkov, presne.
Vďačnosť, láska a rodina sú hlavné chody,
všetci sa tešíme na dovolenku pohody.
Tento rok krízový štáb inak rozhodol!
Dáme lockdown, tak sa dohodol.
Rodiny sa pokope tento rok už nestretnú,
vraj musíme poraziť pandémie prevratnú.
Zvyčajne Nový rok je nový začiatok,
už nebudeme mať šialený silvestrovský zážitok.
Doma sami sa len von oknom pozrieme,
slzičku pod okom si utrieme.
Budeme dúfať, že covid o rok už nebude,
teším sa na budúce Vianoce popravde.

Janka Lenártová, 9.A

Na Vianoce sa spolu opäť zídeme,
tieto sviatky nás všetkých spoja.
Pokojné sviatky si opäť užijeme,
okolo stola pred večerou všetci stoja.
Do sýtosti sa poriadne najeme,
všade vládne sila pokoja.
Niečim výnimočným druhých obdarujeme,
už otvára darčeky rodinka moja.
Toto obdobie má čarovnú moc,
už sa nevieme dočkať na silvestrovskú noc.
Po chvíli znova nabehneme na iný režim,
na budúce Vianoce sa už teraz teším!

Samko Švajka, 9.A

Už nadišla pravá chvíľa,
zima jeseň vymenila.
Všade všetko vonia
a zvony na kostole zvonja.
Veď už sú tu Vianoce,
stromček sa nám ligoce.
Pod ním už darčeky ležia
a deti k nim rýchlo bežia.

Gabika Nomilnerová, 9.A

Vonku zima, sneh a mráz,
čas vianočný je tu zas.
Dávne zvyky našich starých rodičov
oživajú dňom i nocou.
Na Ondreja dievky mali olovo liať,
aby vedeli, koho budú za muža mať.
Už sa trasie strom ovocný,
svätá Barbora má dnes meniny.
Čerešňa už nesmie spať,
halúzky do vázy musí dať.
Čižmičky sú vyčistené,
očka sú už rozžiarené.
Dnes v noci Mikuláš k deťom chodí,
do topánky darček vhodí.
Biele postavy a tváre,
pierko od husi v ruke máme.
To Lucie v domoch rohy vymetajú,
od choroby a nešťastia nás ochraňujú.
Je tu ten deň vytúžený,
Ježiško je narodený.
Srdcia nech sa vám radujú,
Ježiškove ručičky nech vás žehnajú!

Danielka Perichtová, 5.B

Už je tu zas Vianoc čas,
už sa sniežik belie.
Každý je tu plný lásky
a má v sebe porozumenie.
Je to zázrak nad zázrakmi,
že je každý šťastný.
Že všetky hádky
zmiznú za oblaky.
Je to všetko v nás,
ten sladký vianočný čas.
Rodina, priatelia,
zasnežená krajina,
rozžiarený stromček,
toto chcem ako darček.

Vika Kúdelková, 9.A

Blížia sa nám Vianoce,
stromček sa už ligoce.
Sú to najkrajšie sviatky v roku,
ktoré každý trávi s rodinou po boku.
Kapustnica, šalát, ryba
na žiadnom stole nesmie chýbať.
Všetci sa tešia na krásne vianočné obdobie,
koleda v našom dome ticho znie.
Pod stromčekom nás čakajú darčeky,
rodinnou atmosférou znejú zvončeky.
Tichá noc nám bude hrať,
láska blízkych ľudí nás bude hriať.
Vôňa medovníkov rozvoníava v celom dome,
nikto nevie odolať tejto aróme.
Na okno nám kreslí mráz,
atmosféru Vianoc chcem zažiť ešte milión ráz.

Adam Vozár, 9.A

Vôňa sviečok po dome,
to sú naše Vianoce.
Škorica a jablká,
sem-tam dáka koleda.
Poradiť si všetci máme,
urobíme radosť mame.
Vianočné rozprávky
v pohodlí domova,
na duši citím
pocit pokoja.
S rodinou pri stole,
láska okolo nás,
všetci sme spolu,
takto mám rád.
Darčeky pod stromček
vyberáme s láskou,
no pre starších z nás,
aj úsmev tých,
ktorých mám rád,
je jednou z vianočných krás.

Nika Surinčáková, 9.A

Padaj, sniežik, padaj,
na stromy nám sadaj,
pokry zem aj lúky,
nech oziabu ma ruky!
Čas vianočný k nám už blúdi,
vidím radosť v tvárach ľudí,
stromček žiarí do biela,
mama, nech už večerám!
Sadneme si pekne k stolu
a teším sa, že sme spolu.
Na čele mám krížik z medu,
nech nerobím viac nezbedu.
Na tanieri ryba vonia,
trápia ma s ňou zas a znova,
šalát, koldáč, ovocie,
hurá, sú tu Vianoce.
Pod stromčekom darček mám,
vraj Ježiško ho doniesol k nám!
To nám vravia naše mamky,
aj vám želim krásne sviatky.

Maroško Beraxa, 5.B

Čo to vonia, čo to bliká,
deťom radosť v očiach svitá.
Kapor pláva vo vani,
pokoj, láska na dlani.
Oplátka a medík sladký,
všetci spolu v tieto sviatky.
V požehnaní milosti,
stôl je plný hojnosti.
Poďakujeme za tie dary,
že sme všetci spolu zdraví.
Pod stromčekom darček láka,
šťastné dieťa hračka čaká.
Lampiónik šťastia letí,
Ježiško, ja ďakujem ti!

Dorotka Hrebíčková, 5.B

Štedrú nádielku básní vytvorili počas
dištančného vzdelávania tvoriví žiaci prvé-
ho a posledného ročníka druhého stupňa ZŠ
J. Simana – piatáci a deviataci – v rámci pred-
metov slovenský jazyk a tvorivé písanie, aby
k vám priniesli kúsok svojho pohľadu na Via-
noce.

Medovníčky, perničky,
kdeže sú tie detičky?
Vianoce sú u nás,
po roku prichádzajú zas.
Keď zapáli sa štvrtá sviečka,
Ježiško príde, decká.
Kdeže leto, kdeže voda,
len kapustnica a vianočná pohoda.
Aspoň v roku raz
si na seba nájdeme čas.
S rodinou sa stretne,
koledy zaspievame.
Na stole rozvoníava večera,
kapustnica, ryba a vianočná nálada.
Nesmieme zabudnúť na zemiakový šalát!
Okolo stola hrubá reťaz,
sme radi, že tieto sviatky vznikli pre nás.
Pod obrusom peniaze pre šťastie.
Vianoce nie sú o darčekom, ale o láske k blížnemu
svojmu.

Leuša Škvarková, 5.B

Na stole je kapustnička,
na zemi zas mladá jedlička.
Kapor vo vani pláva,
gazda na ňom oči necháva.
Deti sa z darčekom tešia,
rodičia úcty riešia.
Rodina na gauči spolu sedí
a rôzne témy rieši.
Mama so švagrinou opekance varia,
popri tom kuchyňu celú doparia.
Ten čas vianočný je tak prostý,
malebný, krásny, prijímam hostí.

Sebko Vilhan, 9.A

Už sa teším na Vianoce,
ako sa každá guľa na stromčeku zaligoce.
Máme na ňom
pekného anjela,
ktorý nás ochráni od všetkého zla.
Stretneme sa pri stole celá rodina,
bude veľká hostina.
Od začiatku sa budeme len smiať,
popritom si dáme aj jedlo ohriať.
Keď už počujeme zvončeky,
ideme si otvoriť darčeky.
Každý dostane niečo pekné,
škoda, že táto chvíľa netrvá večne.

Lucka Gonosová, 9.A

Ako áno, ako nie,
už tu máme sneženie.
Prináša ho zimný vládca,
všade je pohoda domáca.
To je čas a to mi ver,
keď prichádza december.
Od Ondreja do Lucie
tajomné je každé veštenie.
No keď príde svätý Mikuláš,
rozžiari vianočný stromček náš.
Či sme veľkí, či sme malí,
každého z nás vždy obdarí.
Na stole sviečky štyri horia,
všetko stíchne,
len srdcia sa láskou spoja.
Čaro tejto chvíle vzácnaj
prichádza od hviezdy jasnej.
Prišiel si k nám, Ježiško,
zvony zvonja všade ďaleko.
Ocko, mamka, braček,
celá naša rodinka,
keď všetci spolu sme,
to je tá najkrajšia hodinka.

Marek Sepeši, 5.B

Dištančné vzdelávanie v ZUŠ

Milí Valaštania!

Naposledy som sa k vám prihovárala prostredníctvom časopisu Valaštian-

sky hlásnik po uvedení muzikálu Snehulienka a sedem trpaslíkov. Boli sme na tento muzikál nesmierne hrdí. Odvtedy sa ale situácia v celom svete, ako aj našom štáte, výrazne zmenila. Muzikál sme chceli reprízovať na jar 2020, ale od marca sa všetko v štáte zatvorilo a umenie, ako aj štúdium umenia v tej najzákladnejšej forme, sa neuskutočňovalo v takej miere, ako je potrebné. Nezostávalo nám nič iné, ako sa zmieriť so situáciou Covid-19 a koncerty, ako aj všetky verejné podujatia, sme s ľútosťou museli zrušiť a neorganizovať nové. Zmenil sa aj pohľad u niektorých občanov, rodičov, žiakov, na ZUŠ ako školu - inštitúciu

vzdelávania. Pociťovali sme to v školnom, a mnohí si nevedeli predstaviť vzdelávanie v inej ako prezenčnej forme.

Napriek všetkým problémom sme sa nenechali odradiť a hľadali sme všetky spôsoby, ako by sme vyučovanie nahradili a priblížili sa k našim žiakom. Prešli sme na vzdelávanie cez internet z domáceho prostredia. Predovšetkým v hudobnom odbore v mesiacoch marec až jún sa učiteľia naplno venovali vzdelávaniu. Museli akceptovať prekážky, akými bol občas sekajúci obraz či zvuk. V tomto čase boli veľmi nápomocní rodičia, ktorí hodinu s nami zdieľali a spolupracovali s nami. Pozitívum bolo, že boli prítomní na hodine a videli, ako daný pedagóg pracuje, ako hľadá možnosti vysvetliť v skladbe problematický úsek alebo technický prvok. Omnoho ťažšiu situáciu mal tanečný a výtvarný odbor. V týchto odboroch sa za iných okolností stretávajú žiaci v skupine a navzájom sa inšpirujú, spolupracujú a podporujú v tvorbe, ako aj v kreativite. Tento aspekt výrazne ovplyvnil spôsob vyučovania cez internet. Z jednotlivých skupín prechádzali učiteľia na individuálnu formu stretnutia a keďže nemali vedľa seba spolužiakov, častokrát vyučovanie nedosiahlo požadovaný cieľ učiteľa. Našťastie, vytrvalosť učiteľov Rastislava Turňa a študentky Alžbety Mjartanovej nakoniec priniesla aj ovocie. Musíme sa ale priznať, že niektorí rodičia a žiaci apriori odmietali takýto spôsob výučby a odhlásili sa zo ZUŠ. Aj s takýmito ranami sme sa museli vedieť vysporiadať a hľadať možnosti, ako sa vyučovať dá, a aspoň malými krôčikmi napredovať v cieľoch, ktoré si zadali učiteľia. Aj klasifikácia v tejto pandemickej situácii prebehla iným spôsobom a konali sa len administratívne skúšky. Na základe prímeru predchádzajúcich rokov sa uzatvorila známka na vysvedčení.

Slnko vyšlo v júni a pán starosta na základe rozhodnutia Ministerstva školstva SR, školu otvoril 15.6. 2020. Všetci sme nabrali nové sily, skonsolidovali sa a v posledných dvoch júnových týždňoch sme nahráli pieseň v priestoroch školy z pera Jána Jenču: „Úsmev je dar“ <https://www.youtube.com/watch?v=JnOk86pmEMw>. Zverejnili sme ju v deň vysvedčenia na sociálnych sieťach a verím, že pieseň zanechala posolstvo k skutočným hodnotám života. Výtvarný odbor sa v lete prezentoval svojím umením pod názvom „Kultúry sveta“. A tak sme aj takouto formou mohli zviditeľniť obec Valaská a potvrdiť výsledné hodnotenie školy.

Aj napriek všetkým problémom v predchádzajúcom šk. roku 2019/2020 musím skonštatovať, že ZUŠ mala úspešný rok.

V tomto šk. roku 2020/2021 sme naplno otvorili brány našej školy aj pre nových žiakov. Neprihlásilo sa nám veľa nových, ale veríme, že táto situácia nebude trvať naveky a rodičia si uvedomia, že vzdelávanie v umeleckej oblasti je mimoriadne dôležité pre rozvoj detskej duše a jej intelektu. V ZUŠ začalo všetko prebiehať tak, ako sme boli pred polrokom zvyknutí, všetci sme boli šťastní. Vyučovacie hodiny prebiehali v blízkom kontakte a jednot-

livé problematické kroky v učebnej látke mohol učiteľ veľmi ľahko vysvetliť. Táto skutočnosť bola pre nás veľkou vďaka. Výtvarný odbor sa zaskvel v septembri s výstavou Artspoločenstva EXZU Valaská v premenách času. V októbri sa ale toto usmievavé slnko zatiahlo a školy sa znovu zatvorili. Naše

materiálno-technické zabezpečenie umožnilo vyučovanie z priestorov školy, a tak mohla prebiehať aspoň spolupráca medzi jednotlivými pedagógmi v užšom kontakte. Vďaka vzdelávacím poukazom sme mohli doplniť techniku aj do tanečnej a výtvarnej triedy veľkými interaktívnymi tabuľami – za čo vám, milí rodičia, zo srdca dakujeme. Rozhodli ste sa vzdelávacie poukazy venovať práve nám a umožnili tak väčší komfort aj týmto pedagógom. Vážime si to. Ako čas ubíhal, tak učiteľia a aj žiaci boli z online vzdelávania čoraz frustrovanejší. Začiatkom decembra sa otvorila jedine výstava bývalej žiačky vý-

tvárneho odboru A. Faškovej spolu s ďalšími členmi Artspoločenstva EXZU. Preto sme sa rozhodli urobiť niečo, čo by aspoň na chvíľu vzbudilo aktivitu, záujem a prezentáciu umenia z kuchyne našej školy. Práve v čase písania tohto príspevku sme sa rozhodli pripraviť a prezentovať „Vianočný pozdrav ZUŠ-ky zo zušky“ v online priestore. Mal by svetlo uzrieť akurát, keď budete čítať tento článok. Všetci zo školy veríme, že vám spríjemníme našou hudbou - pozdravom vianočné chvíle.

Naším veľkým želaním v novom roku bude, aby celá táto pandemická situácia po Vianociach zmizla a my budeme konečne môcť vyučovať a prezentovať umenie tak, ako bolo po stáročia zaužívané. Pretože nie všetko staré a niekedy dávno vymyslené bolo zlé, ale práve naopak. Uchovajme si dobre vymyslené, prozaické postupy a metódy s modernými prvkami.

Vám všetkým želáme veľa zdravia, empatie a prežitie života v spoločnosti, kde sa človek nebude musieť báť stretnúť s človekom.

Adriána Škrváňová a vaša ZUŠ

Rozvíjanie pracovných zručností žiakov cez tradičné ľudové remeslá

Remeselné tradície majú na Slovensku bohaté zastúpenie, mnohé z nich pretrvali až do dnešnej doby. Problematika tradičných ľudových remesiel je veľmi rozmanitá a pre žiakov a regionálnu výchovu aj atraktívna. Umožňuje žiakom nielen zdieľať svoje výrobky v škole, medzi spolužiakmi, ale aj s rodičmi, či širšou komunitou. Žiaci môžu tvoriť, prezentovať, ba aj darovať svoje práce pri rôznych udalostiach. S remeslami sa už žiaci mali možnosť stretnúť opakovanne v škole, ale aj v exteriéri. Zruční miestni i regionálni remeselníci im prezentovali ukážky svojej práce, zoznámili ich s technologickými postupmi pri majstrovaní a žiakov priamo zapájali do tvorivej práce. Takéto zážitkové vyučovanie vhodne dopĺňa vyučovanie a u nás v škole sme ho zorganizovali už viackrát pod názvom Šlabikár remesiel. V minulom školskom roku sme sa rozhodli obohatiť vyučovanie o projekt, na ktorom žiaci pracovali v spolupráci s učiteľmi na vyučovaní viacerých predmetov. Hlavnou témou projektu boli samozrejme REMESLÁ, ale každá trieda si mohla sama zvoliť druh remesla, na ktorom pracovali. Žiaci v triedach sa tak premenili na šperkárov, hrnčiarov, rezbárov, či nadšencov

pletien z pedigu. Počas projektu sami vyhľadávali informácie o histórii a súčasnosti zvoleného remesla, veľa sa pýtali, vypracovávali návrhy na tvorbu, nalepovali obrázky, pracovali na prezentáciách a samozrejme tvorili. U detí sa rozvíjala komunikácia, samostatnosť, tvorivosť a spolupráca. Učenie sa stalo

nich hrou a príjemným zážitkom. Výsledkom ich snaženia boli dokonale prepracované výtvarné návrhy, pútavé prezentácie a krásne výrobky zhotovené z dreva, hlíny, papiera či rozličného iného materiálu, ktoré vystavili v priestoroch školy.

Mgr. Nezbedová

TVORÍME VLASTNÚ KNIHU – medzinárodná súťaž

Kniha má moc premeniť zlú náladu na dobrú a dobrú na ešte lepšiu. Kniha nám pomáha rozvíjať našu fantáziu, predstavivosť, núti nás premýšľať, rozširuje našu slovnú zásobu, vzdeláva nás a duševne obohacuje. Dovoľuje nám vžiť sa do úlohy hlavných hrdinov. Žiaci našej školy sa rozhodli jednu takúto knihu spolu s učiteľmi vytvoriť. Spoločnými silami vymýšľali knihu plnú hádaniek na tému Strašidlá, ktorú takisto sami ilustrovali. Toto spoločné dielo bolo poslané do Kraiskej knižnice v Žiline, ktorá organizovala spolu s ďalšími dvoma knižnicami - Mestská knižnica vo Frýdku-Místku, Česká republika a Książnica Bielsko Bialej, Poľsko - medzinárodnú súťaž - Tvoríme vlastnú knihu. Súťažné dielo našich žiakov a učiteľov vyhralo celoslovenskú súťaž v Žiline a postúpilo do medzinárodnej súťaže, ktorej vyhlasovateľom bola Mestská knižnica vo Frýdku-Místku /Česká republika/. Našej knihe sa tam tiež darilo, spoločná kniha žiakov a učiteľov mala úspech a vyhrala prvé miesto vo svojej kategórii. Týmto chceme všetkým žiakom a učiteľom, ktorí sa podieľali na písaní a ilustrovaní tejto knihy, poďakovať a srdečne pográtulovať.

Mgr. Bartáková, Mgr. Nezbedová,
Ing. Čontofalský

Hovorme o jedle

Naša škola sa tohto roku zapojila do VIII. ročníka súťažno-vzdelávacej aktivity Hovorme o jedle. Výtvarnými prácami sa žiaci zapojili do výtvarnej súťaže Chutné maľovanie. Rôznymi technikami vyrobili veľmi pekné výtvarné práce, ktoré boli rozdelené do dvoch kategórií. Predtým si spoločne s triednymi učiteľkami k daným témam porozprávali zaujímavé informácie a počas týždňa Zdravej výživy sa snažili si doniesť zdravú desiatu. Na chodbách školy boli umiestnené výstavky a rôzne práce k tejto téme.

Mgr. Bartáková - koordinátor ENV

Prevencia násilia páchaného na deťoch

November je mesiacom prevencie násilia páchaného na deťoch. 19. novembra sme si pripomenuli Svetový deň prevencie týrania a zneužívania detí. Násilie na deťoch je fenomén, ktorý často uniká pozornosti spoločnosti. S deťmi a mládežou je nutné komunikovať - aby rozumeli pocitom, ktoré násilné správanie vyvoláva, aby vedeli správne reagovať a aby v prípade potreby dokázali požiadať o pomoc rodiča, učiteľa, vychovávateľa, priateľa alebo odborníka. Na túto tému sme so žiakmi diskutovali v rámci tried na triednických hodinách a hodinách občianskej výchovy. 23. novembra 2020 sme zorganizovali preventívnu besedu s príslušníkmi PZ Brezno na tému Kyberšikanovanie, Bezpečne online. Príslušníci PZ priblížili žiakom trestnoprávnu zodpovednosť v oblasti kyberšikanovania.

Mgr. Daniela Kúdelková
koordinátor sociálno-patologických javov

Dňa 4.12. 2020 zavítal do školy Mikuláš. Deti, ale aj starší žiaci na neho čakali s veľkým očakávaním.

Adventný čas v našej obci

Advent, alebo aj čas čakania na príchod Ježiša Krista. Tohtoročný adventný čas je iný ako tie predošlé. Súčasná situácia nám síce neumožňuje veľké rodinné stretnutia, posedenia s priateľmi pri teplom punči, či nákupné výlety do zahraničia, ale ponúka nám viac času na zamyslenie sa. Ponúka nám priestor na veci, ktoré by sme za iných okolností nedali do poriadku. Ponúka nám čas, aby sme sa venovali tým, ktorých prítomnosť sme v našom živote pokladali za sa-

mozrejmou. Zrazu bežné veci, ktoré boli pre nás všetkých bežné, sú pre nás vzácné a vzácné okamihy sme prežívali každoročne aj pri našom obecnom adventnom venci. Všetky štyri adventné nedele nám spriemňoval kultúrny program, ktorého sme sa tento rok museli vzdať. Snaha zachovať naše adventné nedele priviedla organizátorov k skvelej myšlienke - vyslať zapálenie všetkých štyroch adventných sviec online na web stránke obce Valaská.

Prvú adventnú nedeľu posvätil náš pán farár Martin Trojan adventný veniec a sviece a spolu s prednostkou obecného úradu Danou Kmeťovou, so starostom obce Petrom Jenčom a predsedom MO MS Matúšom Magerom zapálili prvú adventnú sviecu. Druhú adventnú sviecu zapálili predstavitelia vedenia škôl pôsobiach na území našej obce a to p. riaditeľka ZUŠ Adriana Škrváňová, p. riaditeľka MŠ Iveta Babčanová, p. riaditeľka OUI Iveta Setvákova a p. zástupkyňa ZŠ Jaroslava Simana Miriam Slivková. Spoločné chvíle nám spriemňovali svojím spevom Miška a Jarka Báni-

kové. Tretiu adventnú sviecu zapálili zástupcovia organizácií v našej obci, a to Jednota dôchodcov Valaská – p. Kúdelková, Červený kríž – p. Kováčová, Dobrovoľný hasičský zbor Valaská – p. Lengyel a OZ Valaštania – p. Kubove. S klavírnym doprovodom p. Pisára zaspievala Vaneska Morová. Štvrtú adventnú sviecu zapálili starosta obce Valaská – Peter Jenča a náš duchovný otec Martin Trojan. Slávnostné chvíle blížiacich sa Vianoc umocnilo vystúpenie p. riaditeľky a pedagógov ZUŠ Valaská.

Čo dodať za nás všetkých, občanov našej krásnej obce na záver? Najmä jedno veľké **ĎAKUJEME**. Ďakujeme organizátorom, a to obci Valaská, MO MS Valaská a farnosti Valaská. Ďakujeme Technickým službám Valaská za pomoc pri stavbe adventného venca a OUI Valaská za jeho krásnu výzdobu. Ďakujeme, že si organizátori aj v tejto neľahkej dobe našli spôsob, ako premeniť adventný čas na príjemné čakanie na najkrajšie sviatky v roku.

A čo si želať do najbližších dní? Nech nie sú na Vianoce v našich rodinách len plné stoly a pod stromčekom krásne dary, ale nech sú plné hlavne naše srdcia. Plné lásky, pokory a nádeje, že sa čoskoro vonku nadýchneme čerstvého vzduchu bez strachu a rúška.

Mgr. Kristína Magerová,
členka MO MS Valaská

DOBRÁ VEC SA PODARILA

Dozvedela som sa a nedá mi nepodeliť sa o zážitok s vami všetkými.

Šikovné pani učiteľky 7.A a 7.B Mgr. Tyčiaková a Mgr. Skladaná so svojimi žiakmi dňa 6.12.2020 - v nedeľu - zorganizovali „krabičkovú“ akciu. Zabalili do krabíc od topánok potrebné veci pre starčekov. Každá krabička bola zabalená vkusne v darčekovom papieri. Darčeky odovzdali seniorom.

Je to krásna aktivita, keď deti vedíme k добрote a k empatii k tým, čo to potrebujú. Môžeme povedať, že každý raz zostarne a bude potrebovať pomoc. Určite týmto činom deti s učiteľkami prispeli k dôstojnému sláveniu Vianoc. Srdiečka seniorov určite nezostali chladné a určite sa im v očiach objavili aj slzičky vďaky. Krásne gesto, hodné nasledovania. Deti si to zafixujú vo svojich srdiečkach a spomínať na tento čin budú aj vtedy, keď oni budú v seniorskom veku. Vďaka za organizovanie učiteľkám, deťom, ale aj ich rodičom. Krásne Vianoce všetkým ľuďom dobrej vôle prajem.

Blažena Pastírová

Advent vo Valaskej

Mesiace december je posledný, dvanásť kusov z toho pomyselného koláča, ktorým bol rok 2020. Mesiac, v ktorom máme asi najkrajšie sviatky v roku. V tomto období sme stále pripravovali množstvo kultúrnych akcií, či už pre deti, tak aj pre dospelých. Aj my všetci, ktorí sa venujeme kultúre vo Valaskej, sme nezaháľali. S veľkou chuťou a elánom sme sa podieľali na príprave kultúrno-spoločenských akcií.

Pevne sme verili, že situácia nám to umožní a že sa stretneme na námestí alebo v kultúrnom dome. Môžeme len pripomenúť, čo sme plánovali v tomto mesiaci. Ako prvé bolo vždy zapálenie prvej sviece na adventnom venci na námestí. Aj teraz je adventný veniec na námestí, ale zapálenie sviec je komornejšie, bez kultúrneho programu a bez hromadnej účasti. Mikuláš, ako každý

rok, tak aj teraz prišiel so svojimi pomocníkmi, aby nám rozsvietil vianočný stromček na námestí. Len ho mrzelo, že nemohol rozdať sladkú odmenu každému a že mu nemohli zarecitovať či zaspievať všetky deti.

No a tesne pred Vianocami sme stále pripravovali Živý betlehem, ktorý sa bohužiaľ teraz nebude konať kvôli zákazom. Musím však poďakovať pánovi Turňovi, ktorý nám krásne doplnil náš

betlehem o nové postavy.

Aj ja by som sa rád s vami stretol na námestí pri počúvaní vianočných kolied a smrčkaní teplého punču. Dúfam, že o rok to bude oveľa lepšie. Dovoľte, aby som sa na záver s vami rozlúčil vianočným vinšom.

Lásky, šťastia hodiny, v kruhu svojej rodiny, užite si spoločne, krásne sviatky vianočné.

Jozef Vrbovský,
predseda kultúrnej komisie

Vážení Valaštania,

v týchto predvianočných dňoch ste dostali do svojich domácností bulletin: Valaská 550 rokov. Významné, okružle – 550. výročie vzniku našej obce sme si predstavovali a plánovali úplne inak. Zaúradovala „vyššia moc“ a všetko sa v priebehu pár dní zmenilo. To, čo sa dlhodobo plánovalo, a čo bolo z nášho pohľadu prioritou, sa v okamihu zmenilo. Od marca sa skloňuje Covid-19 vo všetkých pádoch a prioritou nás všetkých je hlavne zdravie. Jednou z mnohých vecí, ktorou sme vás, milí Valaštania, chceli potešiť a prekvapiť, je spomínaný bulletin. Prijmite ho s láskou, pretože sme ho s láskou pre vás pripravili.

Vedenie obce a tvorcovia bulletinu

Čo nám napísali čitatelia

V núdzi poznáš. Tak by som chcela začať poďakovanie za ťažkú situáciu, ktorú som zažila. Samému človeku je zle, hlavne keď nemá svojich blízkych príbuzných v blízkosti. Dobrí ľudia ešte žijú a veľmi mi pomohli. Hlavné v prvom rade moje dobré priateľky pani Evka Kúdelková, Elenka Tóthová, a Blažka Pastírová. Veľké ďakujem patrí riaditeľovi Technických služieb Valaská p. Lengyelovi a jeho pracovníkom, hasičom z Brezna a zdravotníckym záchranárom z Bystrej. Bolesť z úrazu bola veľká, ale svojím prístupom ste mi to všetci uľahčili. Ďakujem vám a prajem veľa zdravia.

S úctou a pokorou ďakuje
Viera Fašková

Milí rodáci, radi spomíname na rodnú dedinu, ktorá nikdy nevymizne z našich sŕdc. Spomienky nemiznú, hoci roky idú ako voda v Hrone. My, čo sme sa z dediny odsťahovali, buď za prácou, alebo za svojimi láskami, a tam sme sa usadili. Radi do Valaskej prichádzame a tešíme sa zo stretnutí. Teší nás, keď si o Valaskej prečítame z Vašich novín - Valaštianskeho hlásnika.

Práve v poslednom čísle bola uverejnená fotka nás, chlapcov narodených v roku 1947. Spomienky ožili. Na Skalke sme sa veru schádzali. Poďakovať chceme redakcii, že uverejňuje aj články z histórie a fotky k tomu. Je to vzácnosť, a to si nevie uvedomiť taký človek, ktorý je ešte mladý. Ale ako my hovoríme, všetci zostaneme. My sme ale mladí na duchu.

Vážaná redakcia! Ďakujeme za Vašu prácu a prajeme Vám veľa tvorivých síl. Želáme dobrého zdravia, pokoja, pokory.

Krásne dni Vám prajú rodáci narodení v roku 1947

Druhú adventnú nedeľu som strávila v obci Valaská, u svojej starej mamy, Dariny Felnerovej. Starkú chodím navštevovať už od útleho detstva, a preto som si aj k obci, v ktorej žije, vybudovala pekný vzťah. Myslela som si, že Valaskú poznám tak dobre ako svoju dľaň, veď som sa po nej veľa nachádzala.

Po prečítaní výročného bulletinu som však zistila aj mnoho nového a objavila zákuť, o ktorých som doposiaľ nemala ani tušenia. Zistila som, že aj pár stránok tejto malej knižky dá človeku skoro tak veľa, ako príbehy starej mamy. Bulletin čitateľa previedie cez históriu, geografiu, tradície obce. Text oživujú farebné obrázky a páčila sa mi

aj záverečná, výstižná báseň. Jedno veľké ďakujem patrí obecnému úradu a všetkým, ktorí sa na prípravu a vydanie bulletinu podieľali.

Ema Medvedová, Banská Bystrica

Chcem sa poďakovať vedeniu obce a vedúcej kultúry, že nám ešte pred Vianocami dopriali prečítať si novinky vo Valaštianskom hlásniku. Súčasne ďakujem za viac ľudí, s ktorými som sa rozprávala, za krásny darček - publikáciu o 550 ročnej Valaskej. Texty a fotografie ukazujú všetkým čitateľom, že v našej obci sa má čo obdivovať, že kultúra žila volakedy a žije aj dnes. Nikdy by som nebola povedala, že sa pri čítaní básne Moja rodná rozplačiem. Teraz sa to stalo a ja aj takto chcem autorku za jej vyznanie k rodnej obci srdečne povedať: ĎAKUJEME. Všetkým prajem požehnané Vianoce.

Jarmila Havrilová

Keď sme boli malí, za darčeky pod vianočným stromčekom sme ďakovali Ježiškovi, ktorý k nám pride symbolicky za niekoľko dní.

Dnes chcem v čase slávenia najkrajších sviatkov roka za seba a svoju rodinu poďakovať všetkým aktérom a tvorcom pekného darčeka - bulletinu k 550. výročiu Valaskej - vedeniu obce a zamestnancom úradu, ktorí sa podieľali pri distribúcii publikácie do každej domácnosti.

Výstižný obsah, pekné fotografie, báseň a celkové spracovanie je ukážkou možno aj nepoznaného, čo vo Valaskej bolo, čo je tradičné, čo v nás a našich detoch ostáva. S vďačnosťou sme prijali tento darček. Ona nech je odmenou pre všetkých, ktorí tento námet spracovali a venovali voľný čas pre našu radosť.

Prajem vám všetkým radostné Vianoce a šťastný nový rok.

Milena Kúdelková

V decembri nám do redakcie volal Ing. Ivan Štubňa a poďakoval za brožúrku 550 ročná Valaská. Zároveň nás požiadal, aby sme v obecných novinách vytvorili rubriku Čo sa v našej obci stalo. Do každého vydania Valaštianskeho hlásnika z histórie prispieva pani Mária Luptáková, ale pán Štubňa chce aj touto cestou vyzvať Valašťanov, aby prispievali viacerí, čím budú naše noviny ešte bohatšie a zaujímavejšie.

Redakčná rada

Som pár rokov na penzii, a tak mám viac

času zúčastňovať sa kultúrneho života v našej obci. Bola som veľmi milo prekvapená, keď sme dostali publikáciu k 550. výročiu našej obce. Mne osobne sa publikácia veľmi páči, pretože napriek tomu, že žijeme vo veľmi ťažkej dobe, nemôžeme chodiť von pre pandémiu. Číže to znamená, akoby sa zastavil spoločenský, hlavne kultúrny život pre nás, hlavne pre nás starších. Potešilo ma, že napriek tejto zložitej dobe sú medzi nami ľudia, ktorí obetujú svoj čas, aby nám spríjemnili život tak, ako táto doba umožňuje. Publikácia ma mi páči hlavne preto, že neprevláda tu písané slovo, ale obrazový materiál, ktorý najlepšie zachytáva históriu a súčasný život obce. Ďalej sa mi veľmi páči preto, že vyvoláva vo mne krásne spomienky na detstvo, mladosť pohľadom na fotky objektov, o ktorých človek nevedel, aké sú vzácne, chodil okolo nich, akoby to boli obyčajné stavby. Prekvapilo ma, koľko zaujímavých pamiatok sa v našej obci nachádza. Ďalej ma potešilo, že niektoré z významných osobností som osobne poznala.

Je radosť vidieť na fotografiách, aký bohatý kultúrnospoločenský a športový život máme v našej obci.

Chcem sa za seba poďakovať v tomto krásnom čase plnom očakávania najkrajšej udalosti roka - Vianoc, autorom, tvorcom publikácie a jednoducho všetkým, ktorí sa na jej vzniku podieľali.

Veľmi ma tiež potešilo, že žijeme kultúrne aj naďalej pripomenutím si adventu a zapálili sme na námestí už druhú sviečku.

Viem, nie všetci budú so mnou súhlasiť, ale doba je taká, aká je, a my sa musíme tejto dobe prispôbiť a hlavne veriť, že všetko má svoj koniec. Ja verím, že zvládeme pandémiu, len musíme byť trpezliví, skromnejší a chrániť si zdravie, hlavne zdravie našich detí, ktoré znamenajú našu budúcnosť.

Ďakujem nášmu obecnému úradu, kultúrnej komisii, MO MS a všetkým spoluobčanom, ktorí pomáhajú spríjemniť nám tieto chvíle a želám im šťastné a veselé Vianoce, plné pokoja a lásky.

Tatiana Sedláková

Výbor ZO SZPP Podbrezová ďakuje svojim členom za pomoc v roku 2020. Dúfame, že v budúcom roku sa znovu stretneme s vašim pochopením a spoločným úsilím prispejeme k uľahčeniu v našich životných podmienkach.

Želáme vám úspešný rok 2021, pevné zdravie, rodinnú pohodu a príjemné sviatky.

predsedníčka Šuhajdová

Keď si zasadnete spolu k štedrovečernému stolu, nech vám všetkým srdcia vedno bijú ako srdce jedno, v ktorom jedna túžba rastie:

Láska, pokoj, zdravie, šťastie. Radosť z toho, že ste spolu.

Vážení rodáci - Valaštania. V mene Sociálnej komisie pri OcZ vám prajem, aby zdraví ostali zdravými a chorí, aby sa rýchlo uzdravili.

Pokoj v duši nech máme všetci, veď to najviac potrebujeme v tejto chvíli. Budte silní a pomáhajte si navzájom. Ďakujem za všetko, čo robíte pre našu obec, ktorá je výnimočná. Do roku nového vám prajem to, čo len vy si najviac prajete.

S veľkou úctou k vám všetkým.

B. Pastírová,
predsedníčka komisie

POĎAKOVANIE

Touto formou sa chcem čo najsrdečnejšie a najúprimnejšie poďakovať tým, ktorí sa podieľali na skrášlení nášho námestia prípravou nášho spoločného valaštianskeho adventného venca: riaditeľovi (p. Lengyelovi) a zamestnancom Technických služieb Valaská (p. Poliak, p. Tomka, p. Blažek) za postavenie konštrukcie a následnú spoločnú inštaláciu čečiny s členmi MO MS Valaská p. Kúdelkovou Milenou a p. Zlevskou. Za krásne a kreatívne vyzdobenie ďakujeme kultúrnej referentke p. Králikovej z Obecného úradu Valaská, ale hlavne pani učiteľkám z OUI Valaská - p. Miklošovej, Nezbedovej a Boháčikovej.

Matúš Magera
predseda MO MS Valaská

POĎAKOVANIE

Chceme sa aj touto cestou poďakovať všetkým lekárom, zdravotnému personálu, ktorí v tejto ťažkej dobe pandémie stoja v prvej línii. Starajú sa o zdravie spoluobčanov, o záchranu ich životov. Poďakovanie patrí aj ostatným zložkám hasičského a policajného zboru, vojakom, zamestnancom obecného úradu, poslancom, dobrovoľníkom, zamestnancom Perla Gastro, ktorí sa postarali o zdarný priebeh testovania a zariadili všetko, čo je v tejto dobe potrebné a dôležité. Tým, ktorí z tepla domova sledujú a komentujú, ako by sa to všetko malo robiť, odkážeme len jedno - kto nič neurobí, nič nepokazí.

občania Valaskej

Spomienky na Vianoce v 50 – tich rokoch

Blížia sa najkrajšie a najmilšie sviatky pre všetkých, ale najmä čarovné pre deti. Sú to sviatky Vianoc. Hoci my, starší, sme ich prežívali nie vždy v hojnosti a dostatku, ale o to úprimnejšie. Vianočné prípravy sa začínali pečením obľátok. My sme doma piekli obľátky v šporáku. Mama urobila kvalitné cesto. Kliešte na pečenie obľátok sa dali rozohriať do šporáka. Cesto sa lialo do otvorených klieští. Tešili sme sa, keď sa nepodarila dobrá obľátka, lebo tú sme mohli zjesť. Po napečení obľátok začalo veľké upratovanie v celom dome a nezabudlo sa ani na maštaľ, kôľnu a dvor.

Všetko muselo byť upratané dostatočne. My deti sme pracovali s rodičmi a mali sme rozdelené úlohy. Nemohli sme sa vyhovárať, že to neurobíme. Rešpektovali sme skoro vždy to, čo nám rodičia povedali. Vopred sa piekli najmä mačacie očka, vanilkové rožky a ostatné trvanlivé pečivo. Stromček postavili rodičia večer, keď sme už všetci spali

a darčeky sa nesmeli otvárať skôr, ako po štedrej večeri. Od rána 24. decembra nastali prípravy na Štedrý večer. Najprv sme skontrolovali s otcom, či majú zvieratá všetkého dostatok, a potom sme s mamou pripravovali jednotlivé jedlá na stôl. Zamiesili sme kysnuté cesto na biely koláč a na makový a orechový závin. To boli slávnostné koláče. Dali sme variť sušené slivky, hrušky, hrášok a samozrejme kapustnicu. Samozrejme, že bol pôst a nikto sa nenajedol do sýtosti počas dňa. Čakalo sa na večeru. Spesťrením poobedia bolo, že chodili naše spoluobčianky – cigánky – Arana a Hermína z domu do domu a vinšovali Vianoce. Bez ich prítomnosti sme si nevedeli vianočné sviatky predstaviť. Po vinšovaní im gazdinky dávali do batôžka koláče a iné dobroty. Boli to naše veselé ženy. Mali sme ich všetci radi. Prípravu stola mali na starosti dievčatá a mama dozerala na správnosť potravín na stole. Všetko sa na stôl pokládalo a prišiel otec, ktorý do vahančeka nakládal zo všetkého a išiel najprv do maštale dať štedrú večeru zvieratám. Po jeho príchode do kuchyne sme si všetci poumývali ruky a tvár. Prišli sme do izby a posadili sme sa k štedrej večeri. Na stole bolo položené: chlieb, cesnak, med, obľátky, biely koláč, makový a orechový závin, kapustnica, varené hrušky, slivky, hrach, jablká a lokše – opekance. Postavili sme sa a pomodlili. Večera sa začala prípitkom – pálenka na slaninke. Deťom sa to nedávalo, ale slaninku sme chutnali. Rozrezalo sa jablko. Až bola hviezdička, prinášalo to zdravie. Potom obľátky s medom a cesnakom. Nasledovala kapustnica. Samozrejme, že bola bez klobásy a mäsa, lebo do polnoci bol pôst. Kapustnica sa robila z kapustovej šťavy zo súdku, do toho sa dalo veľa húb a nakoniec

sa zahustila len zátrepkou bez mlieka. Bola to skutočne pôstna kapustnica. Kapustnicu sme jedli s bielym kysnutým koláčom. Za tým sme jedli lokše – opekance. My sme pokrájali biely koláč, ktorý sme poliali teplým mliekom, posypali sme ho makom a poliali maslom. Zrnká hrachu sme hodili do každého kúta miestnosti. Zajedli sme si varené hrušky a slivky. Bolo to super občerstvenie. Až v neskorších časoch sme mávali zemiakový šalát a rybu. Aj tak toho jedla bol dostatok, a hlavne všetko bolo zdravé. Ostatky z tanierov sa neodhadzovali, ale sa dávali

do vahančeka, ktorý bol pod stolom. To, čo ostalo, sa potom dalo zvieratám. No a nakoniec sme si už mohli rozbaľiť darčeky. Darčeky boli skromné, ale užitočné. Každý dostal to, čo mu bolo najviac treba. Po večeri sme si zaspievali vianočné pesničky – koledy. Čakali sme na polnočnú omšu. Vo Valaskej bolo zvykom, že z každého domu išli do kostola. Niekedy bolo tak veľa ľudí, že sa nepomestili a museli stáť aj pred kostolom. My sme po omši mali zvyk ísť na návštevu starého otca do Vološínov – Syrov. On bol Štefan. Zaspievali sme im, zavíňovali a on nás pohostil už uvarenou domácou klobásou v kyslej kapuste. Boli to skvelé časy, keď sme nemali ani rádio a televízor a chodili sme často na návštevy rodín. Uzavírame sa len doma a nestretávame sa nielen známi, ale ani rodina. Toto našej generácii chýba a dopriala by som to aj terajším rodinám, aby žili nielen pre seba, ale aj pre iných. Prajem všetkým Valašanom, ale aj všetkým ľuďom dobrej vôle krásne, pokojné a požehnané Vianoce prežiť v zdraví so svojimi najbližšími. Niektorým to nie je dopriate z rôznych príčin. Tí, čo sú od nás ďaleko, sú nám srdcu blízki. Aj myšlienkami vieme vnímať jeden druhého, a tak prežijete sviatky po koja ako najlepšie viete, milí moji.

Blažena Pastírová

Na šťastie, na zdravie, na vianočný čas

Štedrý večer sa nezačiatkne blížil. Práve preto sme sa naň všetci tešili a pripravovali. Od skorého rána sa pripravovali jedlá, ktoré na stole nemohli chýbať. Mama veľmi skoro ráno zamiesila cesto na makovníky, tvarožníky a vianočku. Samozrejme, že všetky produkty sme mali doma. Zákusky boli napečené už skôr. Na šporák (samozrejme na pevné palivo) sme dali variť kapustnicu s hubami (bez klobásy), hrach, z kysnutého cesta sa urobili opekance, sušené ovocie. U nás nikdy nechýbal vyprážaný kapor so zemiakovým šalátom. Na jeho príprave sa podieľala najmä naša krstná mama. Na stole nesmela chýbať svätená voda, krížik, sviečka, chlebič, orechy, ovocie (jablká), jeden tanier naviac pre tých, ktorí sa Vianoc nedožili. Keď sa blížil večer, my sme sa motali okolo šporáku, kde už rozvoniávali dobroty a ukradomky sme chceli niečo ochutnať, lebo celý Štedrý deň bol veľký pôst. Aj na obed sa jedla len mrvenička v mlieku a kysnuté koláče. Potom sme na slávnostný stôl prestreli biely obrus, na ktorý sme preniesli pripravené jedlá, lebo počas večere nik nesmel od stola vstať. Keď zazneli zvony, rodina si sadla k stolu. Každý sledoval knôt zapálenej sviečky, lebo sa verilo, že na koho sa knôt nachýli, ten sa nedožije budúcich Vianoc. Najprv sme sa pomodlili. Až potom sa tí starší počastovali hriatou rascovou pálenkou. Postupne sa jedli jedlá: obľátky s medom, strúčik cesnaku, jablko, orech, opekance s makom, hrach, kapustnica, ryba so šalátom, varené sušené ovocie. Len čo sme dovečerali, rozbalili sme skromné darčeky. Zrazu sa ozval pod oknami spev. Očakávané boli najmä cigánky Arana s mamou, lebo vraj priniesli do domu šťastie. Potom sme sa pripravovali na polnočnú omšu. Keď sme sa vrátili z kostola, starší si zohriali pálenku na slanine a jedla sa varená klobása v kapuste. Takto to vyzeralo u nás doma u Valenzákov.

Milena Kúdelková

Miestny odbor Matice slovenskej Valaská

Nech čerti od Vás smolu odnesú
a choroby stratia Vašu adresu.
Veľké príjmy, malé dane,
ostatného primerane.
Radosť, lásku, žiadne hádky,
MATIČIARI Vám prajú
milostiplné a požehnané vianočné sviatky.

Silvestrovská noc, nech ma takú moc,
že vykúzli zdravie, šťastie,
na celú d'alsie žitie.

Už nič nie je také, aké bolo voľakedy...

POTOKY, VYVIERAČKY A ĎALŠIE ZDROJE PITNEJ VODY

Životodarná voda vo vyvieracích a potokoch v chotári obce Valaská bola hlavným dôvodom pre osídlenie tejto lokality.

Po vyklčovaní územia si osadníci postavili drevené obydlia pozdĺž potoka, ktorý zbieral vody z *Veľkých* a *Malých Potôčkov*. Tiekol dolu *Dedinou*, povedľa cesty a keďže je zaznačený na mape z roku 1819, musel mať v minulosti viac vody, ako dnes. Pri veľkých búrkach sa stávalo, že naplavenina, štrk a skaly zanášali koryto potoka a voda sa vyliala do dvorov, zatopila obydla.

V roku 1941, v čase krízy, vtedajší vládny komisár (starosta) vybavil prácu pre nezamestnaných. Od *Potôčkov*, až po ústie do Hrona, dal potok upraviť - vyložiť koryto kameňom. (Na starých fotografiách môžeme vidieť, ako vyzerala *Dedina* predtým, ako bol potok opatrený betónovými rúrami, ktoré sú dnes prekryté zeminou.)

Kamenné hrádze, ochranné vodné zdrže v *Malých* a *Veľkých Potôčkoch*, ktoré majú za úlohu zadržať prívalové vody, boli vybudované po prietři mračen, keď v roku 1972 zatopilo *Dedinu*.

(Bývala som vtedy s rodičmi v dome *Za ulicou*. Ani sme nevedeli, akú hrôzu prežili ľudia v časti zvanej *Dedina*. Príval z *Potôčkov* poškodil cestu, dohnal množstvo skál - balvanov pred *hasičňu*. Hasiči zachraňovali ženy zo zatopených dvorov na gumeňých člnoch. Túto udalosť zdokumentoval kronikár Anton Kúdelka slovom aj fotografiami.)

VYVIERAČKA TAJCH predstavuje stály krasový prameň. V minulosti to bol v obci veľmi dôležitý vodný zdroj.

Valaštania už v dávnych časoch chodili čistiť na Bystú ponor, kde sa časť vód potoka Bystá a Štiavnička prepadáva do podzemných krasových dutín, aby čím viac vody pritekalo do *Tajchu* - nádrže vytvorenej kvôli pohonu mlynského kolesa.

Vedľa mlyna na Studničke stála *šmykňa* - kováčska vyhňa, poza ktorú tiekol potôčik vyvierajúci pod skalou, oproti *Fodorove* domu. Môžeme tam vidieť betónovú nádrž - rezervoár (dnes už bez vody), kde si v ešte v prvej pol. 20. stor. chodili na pitnú vodu ľudia až zo *Zahumien*. Voda tiekla aj zo *žliebka* vedľa *Tajchu*, západným smerom.

Potok, ktorý nazvali kedysi *Štiavnica*, dnes Tepl-

ca, nevyzeral tak, ako v dnešných časoch. Tiekol si v svojom prirodzenom koryte, plávali po ňom kačky a husi. Poniže mlyna, na mieste, kde postavil dom Cyril Molčan, stála píla na vodný pohon - kubická, čo vidieť na mape z roku 1877. (Môžete si ju pozrieť v Monografii obce Valaská.) V neposlednom rade sa nezmárajúca voda využívala v dávnejších časoch na napájanie stád oviec a dobytky. Dvory boli otvorené, neboli tam žiadne ploty ani brány, ľudia aj dobytok mohli prechádzať voľne ku vodnému zdroju. Keď sa robila regulácia potoka dolu *Dedinou*, rozhodli predstavitelia obce aj o úprave *Teplce*. Odtvtedy sú kameňom vyložené brehy a schodíky, ktoré slúžili k tomu, aby mohli ľudia ľahšie naberať vodu pre dobytok do vedier, ale hlavne, aby tam ženy mohli prať - plákať *prádo*. Pod múrom *Tajchu* zhotovili válovy, aby sa kravy vracajúce z paše mohli napojiť, lebo v upravenom potoku to už nešlo. Pred rokom 1900 spomínaná vyvieracia prepúšťala do potoka viac vody ako dnes. Valaštania predali právo na vodu z potoka Bystrianka a Štiavnička podbrezovskej fabrike. Voda privádzaná kanálom z Bystrej do Piesku poháňa od roku 1903 dodnes turbínu hydroelektrárne pod Dielom.

Keď sa v roku 1964 nad *Tajchom* prepadol kôň do jaskyne, veľa sa zmenilo aj ohľadne vody. Prestavba *Tajchu* a znížená hladina v ňom spôsobila, že voda pred *Fodorov* prestala tiecť.

V súčasnosti v chotári vysychajú potôčiky a studničky, ktoré si pamätáme z čias mladosti, keď ich využívali na osvieženie ľudia pri prácach na poli.

GRANT

Strata vody postihla aj ďalší vodný zdroj, nazývaný *Grant*, ktorý vyvieral spod skaly pod brehom na dnešnej *Záhradnej ulici*. Kedysi tam musel tiecť celkom slušný potok, keď je zaznačený na mape z roku 1819. Pôvodné koryto si vytvoril popod *Konopiskú* a vlieval sa do Hrona pri *Skalke pod Závozom*. Bol zdrojom pitnej vody pre osadenstvo na západ od cesty (dnes *Tatranskej ulice*). Na prameni bola zhotovená betónová nádrž s výtokovou rúrou a boli tam válovy - napájadlá pre dobytok. Tichý, nevelký potok, bol ideálny pre močenie ľanu a konôp, ktoré následne sušili na kedysi obecnom pozemku, nazvanom *Konopiská*. Keď pozemok, cez ktorý tiekol potok, získal do vlastníctva majetný občan Jozef Haagh, koryto potoka dal vykopáť poza záhrady (dolu *Záhradnou ulicou* do Hrona). Už aj vtedy v ňom tiekol menej vody, až sa časom úplne stratila.

(Od roku 1992 bývam na *Záhradnej ulici*. Keď boli roky bohaté na jarné zrážky, pri prudkom topení snehu na holiach sa stalo, že na *Grante*, z bývalého žriedla vytryskla voda a začas si tiekla dolu celou našou ulicou. Pri výkopových prácach, pri budovaní súčasnej, novej kanalizácie museli pracovníci čerpať vodu z jám, lebo tá blúdi podzemnými cestami.)

JAVOROVÁ

Na východnom konci obce, pod cestou smerom do *Lúžku*, z jaskynných priestorov vytekala voda periódickej vyvieracky *Javorová*. Aj tento jedinečný úkaz zanikol po prácach na rozšírení výveru a možno, že aj kvôli zníženiu hladiny vody v *Tajchu*. Ľudia z horného konca *Ulice* a z *Ihráča* chodili krížom do *Lúžku*

na *Javorovú* pre vodu a v tomto potoku tiež močili ľan a konope. Podľa rozprávania sestry mojej starej mamy, Jozefíny Bánikovej od Hungárov, túto skutočnosť zaznamenal prof. Gejza Horák.

ĎALŠIE ZDROJE PITNEJ VODY

Zdrojom dobrej pitnej vody bol aj kadlub pod *Závozom*. Na opačnom konci, smerom na Brezno, bol a je *žliebok* v záhrade u Opaterných. Časť *Valaskej „Za ulicou“* (predtým nazývaná *Pred Dolinu*) v minulosti nebola osídlená. Len Valentínyovci, vtedajší majitelia pozemkov v tejto lokalite, nad spomínaným *žliebkom* (nad cestou), mali postavené hospodárske stavby. Stála tam maštal pre dobytok a humno na uskladnenie sena. Bývali tam aj pastieri, ktorí pásli a starali sa Valentínyovcom o dobytok. (O veľkom požiari tamojšieho humna je zápis v kronike *História domus*.)

Keď pozemok so *žliebkom* (pod cestou) kúpil bývalý mlynár a legionár Ján Opaterný, zriadil si tam kúpele, kde sa do drevených kadí chodili Valaštania kúpať v čase, keď ešte o vlastnej kúpeľni ani nechýrali.

Oddávna ľudia špekulovali, ako dostať vodu čím bližšie ku svojmu obydliu.

Ku panskému hostincu (stál na mieste dnešnej *hasičskej zbrojnice*), možno ešte hradné panstvo dalo vybudovať vodovod. Viedol z prameňa pod *Kopou* (kopec nad rezervoárom na *Úbočí*). Bol zhotovený z drevených žlabov a takými *polžlabmi* aj zakrytý. Bol to dôležitý zdroj pitnej vody, veď na mape z roku 1819 je uvedený nákrešom i zápisom „*Wasserleitung*“.

Podľa tohto vzoru stiahol vodu z *Malých Potôčkov* drevenými žlabmi ku svojej *šmykni* kováč Matej Jelen, ktorý sa prisťahoval do *Valaskej* z *Liptova*.

Ján Dvorský, fabrický strojník, si takýmto spôsobom priviedol vodu do svojho dvora z *Kupčokove dolinky*. Keď prišli na požiadanie do obce majstri „studniari“, majetnejší občania si dali zhotoviť studne na svojom dvore. Matej Jelen zrušil žlabový vodovod, ktorý bol náročný na údržbu. Jeho studňa, ktorá má hĺbku 17 metrov, je zachovaná dodnes. (Marek Žabka a Cyril Molčan spustili do tejto studne v sude môjho otca, Emila Bánika, len tak, zo zvedavosti.)

Kováči z rodu *Havašovcov* dali vystavať studňu vedľa *šmykni* (blízko dnešného obchodu v starej *Valaskej*). Valentínyovci mali vodu stiahnutú z *Úboče*, pritekala na dvor do otvorenej betónovej nádrže.

V časti *Ulica* bola studňa u *Roháčov* (povyše *Hostinca pod Úbočou*) a pred *Haviarov* - dnes je tam už len nefunkčná pumpa s kolesom.

Vyhĺbiť studňu na *Ihráči nad Skalkou* nebolo jednoduché. Kopáči sa museli popasovať so skalným terénom, ako Omar na *Trenčianskom hrade*. Museli ísť do veľkej hĺbky, až na úroveň Hrona. Táto studňa bola ohradená štvorcovou ohradou z dosák. Štyri koly v rohoch podopierali šindľovú striešku nad ňou. Studňa stála pri ceste na *Zahumnách* blízko *Zelenčíkove* domu. Mali k nej prístup nielen *Ihráčovci*, ale aj z hornej strany *Siládiovci*, *Mlynárovci*, *Kupcovci* a ďalší susedia z okolia. Keďže som sa narodila na *Ihráči*, mám túto studňu v pamäti, aj keď sa už v čase môjho detstva nevyužívala. S kamarátkami sme do nej hádzali skalky a čakali, kým čľupnú do vody. Aj preto, aby doktoré zvedavé dieťa do nej nespadlo, na *Ihráči* studňu zasypali.

To už mali uprostred dvora pod strieškou vodu z obecného vodovodu.

OBCENÝ VODOVOD

V roku 1936 sa rokovalo o výstavbe obecného vodovodu. O všetkých záležitostiach, čo sa týkali výstavby vodovodu, vodného zdroja, financovania, podrobne vypísal kronikár Anton Kúdelka z dokumentov okresného archívu.

Vodovod bol zriadený v roku 1941 nákladom 1 043 000, korún. Mal prirodzený spád, pitnú vodu, tlak v atmosférach 2, výdatnosť 1,26 l/sec.

Mária Luptáková

SPOMIENKY

*Tiško žila, skromná vo svojom živote,
veľká vo svojej láske a добрôte.*

Dňa 29. novembra 2020 sme si pripomenuli nedožitú 70. výročie narodenia našej mamy a sestry

Margity Kuvikovej rod. Žiakovej.

S láskou spomínajú synovia Radovan, Rastislav, sestry Mária, Viera a priateľka Zdena.

Ďakujeme všetkým, ktorí jej venujú tichú spomienku.

*Už navždy prestali pre vás hviezdy svietiť,
už navždy prestalo pre vás slnko hriať,
ale tí, čo vás mali radi,*

nikdy neprestanú na vás spomínať.

Že čas zahojí všetky rany a bóle?

Nie, len nás učí žiť bez tých,

ktorých sme milovali.

Je to už 15 rokov, čo už nie je medzi nami náš otec, Martin Škvarka, a uplynulo 5 rokov od smrti našej mamy, Anny Škvarkovej. Venujte im prosím tichú spomienku.

Syn Jaroslav a dcéra Jana s rodinami

POĎAKOVANIE

Ďakujeme všetkým, ktorí sa prišli rozlúčiť s našim drahým manželom, otcom a dedkom, pánom **Stanislavom Šušelom**, ktorý nás navždy opustil po dlhej a ťažkej chorobe dňa 29. októbra 2020. Zároveň ďakujeme za prejavy sústrasti a kvetinné dary.

S láskou spomína manželka Darina, dcéra Jarka s rodinou a syn Peter s rodinou.

Z kroniky našej obce

Prišli na svet:

október - november

Pokoš Adrián, Kováč Ján, Divoková Tamia, Slašťanová Dorota

Opustili nás:

október - november

Harvan Ondrej (33), Babiak Eduard (82), Šušel Stanislav (71), Malegová Anna (78), Repková Anna (79), Kúdelka Eduard (91), Troliga Ľubomír (63), Baláz Tibor (75)

Milé naše detúrence!

V minulom vydaní Valaštianskeho hlásnika posledná strana patrila vám, ktorí ste ju vymaľovali a priniesli do obecnej knižnice A. A. Baníka. Musím priznať, že ste nás príjemne prekvapili. Svoje kresby prinieslo 25 detí: Sarah Konzová, Ema a Lea Smrekové, Matúško Špalek, Tomáško Ťažký, Natálka Kostelná, Sofia Simanová, Saška Košťalová, Sebko Havran, Kristiánko Komár, Marek Zelenčík, Adamko Lupták, Adrián Pokoš, Filipko Slašťan, Miška Rolková, Petka Kučerová, Emka Sojaková, Emka Frčová, Denisko Nepšínský, Sára Ťažká, Maximko Magera, Alexejko Magera, Adamko Ďurečka, Janka Zemková, Vojtech Puška.

Obrázky sú pekné, pestré a teší nás skutočnosť, že sa do kreslenia zapojili aj detičky, ktoré majú iba 4 rôčky. A keďže maľovať mohli všetky deti, nebudeme vyhodnocovať naj, naj obrázok. Všetky boli krásne a oceňujeme snahu a všímavosť „našich najmenších čitateľov“. Každý z vás si zaslúži sladkú odmenu.

D. Králiková

Vymaluj si!

© Andrea Fašková

